

EGY BUBORÉKFÚJÓ KISGYEREKRE

Gömbök, mint megannyi luftballon,
szállnak a lég végtelen terében,
és mert hártya zárja el a közeget magától,
a szél mozgása látható az égen.
Talán létrejötté oly néma: nem is hallom,
vagy észleltében a belső zaj gátol?
Nem számít, ezeregyszín köpenyét felvéve
úgy kezd ringni, mint ama lány toll,
mely párnádból a minap elszabadult.
Rövid útjának míg nem szakad vége,
bár nem valódi, csöppet sem megfakult:
megcsillan burkán a világ egyszerű képe.

Bán Zoltán András

KESERŰ (I)

Első rész

1

„Nevem Sólyom Ferenc. Alkoholista vagyok.”

2

„Sólyom Ferencnek hívnak, alkoholista vagyok.”

3

„Sólyom Ferenc a nevem. Alkoholista vagyok és egy ideig író.” (Nem, ez rossz, marhaság. Hiszen még most is író vagyok. Erről nem lehet csak úgy leszokni, mint a cigiről.)

4

„Sólyom Ferenc vagyok. Alkoholista vagyok, egy ideig író, aztán besúgó. Vagy mindhárom.” (Rémes kezdet. Nem, nem így akartam kezdeni.)

5

Ma végre leültem dolgozni, és valahogy úgy akartam kezdeni, mint az anonim alkoholistáknál a bemutatkozó monológot szokták. Erről valami amerikai krimiben olvastam; én még sosem voltam az anonim alkoholistáknál. (Bár egyszer írtam egy kimit, pontosabban „bűnregényt”.)

Nálunk, itt, az Alföldön, a mi kis városunkban persze nincs ilyen – Pesten nyilván már van. Sosem voltam Amerikában. És már nem is leszek, amúgy sem kíváncsoztam oda soha. Legfeljebb Európában voltam. Azon belül is csak az úgynevezett baráti országokban, éveket az NDK-ban (később, pár napot meg az „egykori” NDK-ban, „*ehemalige DDR*”, ahogy ők mondják). Meg egyszer Lengyelországban, egy éjszakát, Hel szigetén. De oda sem utazom többé. Szóval az biztos, hogy ebben a kisvárosban nincsenek anonim alkoholisták. Vicces is lenne, hiszen mindenki az. Még hogy anonim! No hiszen.

Szóval leültem az asztalhoz, magam elé raktam egy csomag papírt, és valahogy így akartam kezdeni. Hogy Sólyom Ferenc vagyok. De ez nem jó, mégsem jó így. Rögtön láttam, hogy másként kellene kezdeni, csak azt nem tudtam, hogyan kellene kezdeni. Bár amikor még vérbeli író voltam, szerettem ilyen egyszerű mondatokkal kezdeni a dolgot. Valami rövid leütés, egy megállapítás, aztán hadd szóljon. És szólt is, tényleg. Szárnyaltam is sokszor. Nem én mondom, *ők* mondták. Vagy pontosabban: *ők is* mondták. Mondták persze mások is, de az nem számított. Az volt a fontos, amit *ők* mondtak. Bár én is így éreztem; sokszor, nem is egyszer. Éreztem, hogy megvan a kezdet, és utána szárnyalni kezdek. Jött minden, szinte javítás nélkül. Áradtak a szavak. Előre tudtam a címet, tudtam nagyjából a terjedelmet, kiterveltem az átkötéseket, tudtam nagyjából a zárómondatot, röviden: volt tervem, volt műfajom.

Mostanra ez elmúlt. Még kezdőmondat sincs, nemhogy szárnyalás. Semmim sincs. Igaz, most magamról kellene írnom, ami képtelenségnek tűnik. Ráadásul nem magamnak kéne írnom, hanem nekik. Magamról. És ennek még a gondolatától is elfog a jeges rémület.

Kérdés ugyanakkor: kik azok a *nekik*? Kik azok az *ők*? Kiknek írtam régebben? Nekik? Vagy a közönségnek? Van közönség? Kik azok? És én? Én ki vagyok? Sokszor eljátszottam a gondolattal, hogy magamnak írok. Ami talán öncsalás volt – mindenestre működött egy darabig. Ma már ez se megy. Én ki vagyok? Pontosabban: ki vagyok én most? Egyáltalán: mi az, hogy én? Valami állandó vagy valami változó? Talán az utóbbi. Példám is mutatja. Mert már nem Sólyom Ferenc vagyok. Hanem a Keserű.

6

Akkor hát legalább két énem lenne? Ezt nehezen tudom elfogadni. De amikor ma reggel végre leültem dolgozni, kénytelen voltam rádöbbenni, hogy a memoár műfajához éppen ez kell. Amikor magáról kezd írni az ember, akkor könnyen kerül a megfigyelő szerepébe; ez elkerülhetetlennek látszik. Ír, és közben figyeli, mit ír. Magáról ír, és közben ellenőrzi önmagát, mintegy tükörből vagy tükörben ír. De egyben a tükörnek. Jobb kézzel ír, ami bal kéznek látszik. Ez legalább két énem. De talán még annál is több. Vagy olyan műfaj ez, mintha a saját maga kirakatrendezője lenne az ember: ő ül ott próbababaként, miközben az utcáról csodálkozó szemmel nézi önmagát. De elég a hasonlatokból – régebben sem írtam hasonlatokat, most se hozom magamnak dívatba. A hasonlat a gyengeség jele.

A lényeg az, hogy ilyenkor persze könnyen kerül a maszatos giccs határába a szerző. Az önfeltárás öntetszolgáltsá válik. Persze memoárt írni, önéletrajzot, azaz levetkőzni a nyilvánosság előtt, ez már eleve öntetszolgálts. Ezért is utáltam Tolsztojt. Képes leülni egy papír elé, és odaírni címnek: *Gyónás*. Mi sem lehet ennél nagyobb önélvezet. Vagy Dosztojevszkijnél a Hippolit, ez a tündőbajos kamasz: „Az én nélkülözhetetlen vallomásom”. Vagy valami ilyesmi. Én sosem élveztem semmit, a legkevésbé önmagam. Sosem tartottam fontosnak magam, minek következtében az életemet se tartottam lényegesnek, és most se gondolom méltónak arra, hogy megírjam. Eseménytelenül éltem, szürkén. Boldogtalan voltam ezért? Vagy másként kérdeve: azért telt boldogtalanul az életem, mert eleve érdektelennek tartottam? De biztos ez? Biztos, hogy boldogtalanul telt? Hiszen példának okáért az NDK-ban boldog voltam. No persze bizonyos megszorításokkal. És nem is mindig. *Ich war glücklich in der DDR. Im gewissen Sinne*. Nem lehetne így kezdeni? Goethe nyelven? Haha. Aki az önéletrajzában rögtön az első mondatban Jupiterrel meg Venusszal jön. Nem szarozik, mondjuk, az öreg harcoss.

És én mivel kezdhetném? A Mancsi disznóval, akit iskola előtt még meg kellett etetnem? Aligha hallgatott volna a Venus névre...

De már kezdek elkalandozni, pedig még csak a második fröccsön vagyok túl, és hol van még a vége. Ma végre leültem dolgozni, kiraktam magam elé egy köteg papírt, arra írok. Elhatároztam, most nem írok számítógépen, elvégre a jelentéseket is papírra írtam. Tollal. Mint egy régi mester. Mint Tolsztoj.

Számozom a fejezeteket, hogy legyen valami rend. (Bár egyelőre nincsenek még fejezetek.) Ma fröccsös nap van, ez nem vitás. Kétségtelen. (Noha reggel már arra hajlottam, hogy vodkás nap van.) De az már vitás, hogy hányadik fröccsös napom a mai. A hatodik? Vagy a kétezredik? Ugyan ki tudna visszaemlékezni az első fröccsére? Vagy az első tüsszentésére?

7

Ma vettem egy nagy lélegzetet, és végre leültem dolgozni, a papír ragyogott, tollam az egyik kedvencem, munkakedvem rózsás, hogy fokozzam, megittam egy pohár jéghideg ásványvizet, mert úgy éreztem, pontosabban úgy döntöttem, hogy ma ásványvizes nap van, a papír egyre csak fénylett, kissé kékes, karácsony előtti fény áradt be az ablakon, lehúztam a redőnyt, ültem és ültem, töprengtem, lehúztam a toll kupakját, aztán visszanyomtam, német toll volt, öt éve vettem, pontosabban ajándékba kaptam, pontosabban loptam egy író-olvasó találkozón, nézegettem a tollat, rajta egy híres nyugatnémet újság emblémája, kipróbáltam egy másik papíron, a világért se az írásra előkészített oldalakon, azokat nagyobbakra tartogattam, mert tudtam vagy legalábbis reméltem, ha megvan az első mondat, repülni fog ez a toll szárnyasan; de nem jött az első mondat, a kedvem kezdett elsavanyodni, hogy följavítsam, megittam egy jéghideg vodkát ásványvíz helyett, némi büntudattal, egy korsónyi harsányan habzó sörrel kísérve; felhúztam a redőnyt, kékes fény, némi lilás véraláfutásokkal; kinyitottam az ablakot, aztán becsuktam az ablakot, visszaültem az íróasztalhoz papírjaim elé, felemeltem a telefont, hallgattam a bűgő hangot, aztán visszaraktam a kagylót, néztem a csodafehér papírt, felírtam a címet: KESERŰ, aztán pirossal áthúztam, aztán megint felírtam: AZ ÁRULÓ, aztán ezt is áthúztam, odaírtam: AZ ÁRULÁS; áthúztam, megint felírtam: KESERŰ ÁRULÁS, ezt már nem húztam át, néztem a szavakat, néztem a címet, aztán zöld filctollal áthúztam azt, hogy ÁRULÁS, és ez maradt: KESERŰ; ez nagyjából megfelelt, de már ebből is láttam, hogy ez másféle irodalmi munka, mint amilyenhez korábban hoz-

zászoktam – fölálltam, kimentem a fürdőszobába, megnéztem magam a tükörben, megint az asztalnál, megint a cím előtt, levettem a pulóveremet, egy újabb vodka, ezúttal már büntudat nélkül, eleve sörrel keresztezve; a vodkát visszatettem a mélyhűtőbe, a sört nem, a gyomrom megrándult, gyorsan rágyújtottam, visszavettem a pulóveremet, kimentem a fürdőszobába, belefújtam a füstöt a tükörbe, „egy szar vagyok”, mondtam a bunkó arcomnak, ezen elvigyorodtam, visszamentem a szobába, leírtam a mondatot: „egy szar vagyok”, de aztán ugyanezzel a lendülettel ki is húztam, ezúttal feketével; olvashatatlan lett, ugyanakkor az jutott eszembe, hogy már én is olvashatatlan vagyok, ez tetszett, ezen hangosan fölnevettem; azt gondoltam, ezt leírom, aztán mégsem; helyette fölálltam, kimentem a konyhába, kivettem a mélyhűtőből a vodkát, aztán ránéztem, és visszatettem a jégre; ismét a papír előtt, a cím alá odaírtam: *magánbeszéd*, ezt zárójelbe tettem, végül áthúztam, felhúztam a redőnyt, odaálltam ingujjban az ablakba, arcomba vágott a decemberi hideg, néztem a szemközti buszmegállót, ahol két cigány hadonászott vadul, becsuktam az ablakot, odaírtam alcímnek: *magánybeszéd*, ezen felröhögtem, aztán odaírtam alcímnek: *műfajkeresés*, de még akkor is fejszóvalva nevettem, amikor a vodkásüveg már a kezemben volt, „ma végre leültem dolgozni”, mondtam magam elé, megírok mindent, egyenesen az arcukba bele, gondoltam, van még időm, elvégre még dél sincs, és leültem a konyhaasztalhoz, ezúttal egy csepp citrom került a jéghideg vodkába, kezdek igényes lenni, gondoltam, bevettem gyorsan a gyógyszeremet, aztán eszembe jutott Jorgosz, eszembe jutott Kemenczés, eszembe jutott Sebestyén, eszembe jutott Borsi, eszembe jutott a jósnő a „Kis koszos”-ban, aztán láttam magam előtt Kendyt, vagyis a Szenátort, izmos, aranybarnára sült testét, „ő volt Merkúr”, gondoltam, mindezt meg kell most írnom, ugyanakkor képtelenségnek éreztem, hogy akár egyikük nevét is leírjam, nemhogy a nyilvánosság elé tárjam, nem is beszélve Merkúrról, mert úgy éreztem, ezek a valóságos alakok a papírra leírva hirtelen kísértetiessé válnak, valószerűtlenné, nem valóságossá, irodalmi alakokká változtak volna a papíron, holott a legkevésbé sem voltak irodalmi alakok, Kendy nem volt Merkúr, Jorgosz sem volt az (ő legalább tényleg görög volt, bár csak vendégmunkás), viszont ez volt az életem – „élet és irodalom”, gondoltam, „ez a kettő intézett el” – felröhögtem, kimentem a konyhába, bevettem a másik gyógyszeremet, de most már enni kellett volna valamit, bár csak kötelességből, a harmadik gyógyszer miatt, noha nem voltam éhes, kinyitottam a frizsidert, de nem volt benne más, mint egy cipőtalpszerű sajtmaradék, egy félig kinyomott tubus mustár, egy kővé száradt kolbászvég, két zsugorított fejú alma; a mélyhűtőből a vodka szinte magától ugrott csattanósan a tenyerembe, meghúztam az üveget, öklendeztem, betámolyogtam az asztalhoz, eszembe jutott az utolsó vacsora Borsival, Németországban, vagyis az egykori NDK-ban, a csodás humusz, a rózsaszín lazac, a sajtfolatkák a francia borhoz, melynek leírni sem tudom a nevét, még kevésbé helyesen kiejteni, még kevésbé a skót whiskyét, amit egy üveggel megittunk, rájöttem megint, hogy mekkora egy műveletlen prosztó vagyok; odamentem a polchoz, gondoltam, hátha sikerül egy negyedóra alatt bepótolni a mulasztásaimat; az olvasatlan könyvsorokon finom por, köztük úgynevezett kollégáim dedikált kötetei; kivettem a polcról az első novelláskötetemet, megnéztem a belső borítón a húsz évvel ezelőtti fotómat, rossz arcú, ingpulóveres prosztó a hetvenes évekből, beleolvastam az egyik novellába, kiagyalt képtelenségnek találtam; de megláttam ezt a szót: NDK, ennek megörültem, ez adott valami kapaszkodót, hiszen mégis ott kezdődött minden; odamentem az asztalhoz, leírtam: „az NDK-ban boldog voltam” – néztem, nézegettem, nem húztam át, aztán leírtam németül is, és azt gondoltam, talán így kellene kezdeni, egy ennyire képtelennek tűnő állítással, ráadásul németül; pisilnem kellett, de nem volt erőm kimenni, belehu-

gyoztam az anyámtól maradt egyik virágcserepbe; eszembe jutott Jorgosz, Hel szigete, a kedélytelen mosogatórongyként hempergő Balti-tenger, az emeletes ágyak közé beeső holdfény a teljesen üres turistaházban, a portás, ahogy lefényképez minket, aztán ahogy lefényképezzük egymást, Jorgosz és én, és eszembe jutott, hogy voltak ott még más fényképek is, hogy rohadna meg a világ; odamentem az ablakhoz, kinéztem az üres buszmegállóra, azt képzeltem, ott állok az immár verekedő két cigány mellett, és felnézek az ablakomra, ahol a lámpafényben egy egérszürkére őszült szarházi áll, cigizik, kezében stampedi – néztem magam, mint egy filmben vagy egy tükörben, aztán felnéztem a palaszürke égre, és rájöttem, hogy hamarosan karácsony, mindjárt havazik, és már bealkonyult.

8

Talán az a legnagyobb bajom, hogy buta vagyok – gondoltam, amikor ma, ezen az ásványvizes napon végre leültem megírni a történetem. Vagyis: buta éppen nem, talán nem, hiszen tudom, hogy buta vagyok, de műveletlen mindenképpen. Bunkó. Nincsenek mintáim, nincsenek kész idézeteim a nagyoktól. Mert nem olvastam a nagyokat. Vagyis olvastam nagyokat is, de talán nem azokat a nagyokat olvastam, akiket kellett. Vagy kellett volna. Műveletlen vagyok (noha gyerekkoromban faltam a könyveket, főleg a meséket meg kalandregényeket), és ezért nem tudok rendesen gondolkodni. Vagyis: nem tudok úgy, ahogy nekik, az ő szájuk íze szerint kellene, noha tudom, hogy a magam szája íze szerint kellene gondolkodni. És ezért nem tudok rendesen gondolkodni a mostani helyzetemen sem, mert nem a magam szája íze szerint gondolkodom, bár nem világos előttem, milyen is a magam szája íze. Annyi biztos, hogy nem kellemes.

Iszom. Javítom a szám ízét, bár az ásványvíz nem sokat javítja. Ennyi telik tőlem. De ennyi már régebben is telt. Ehhez nem kellett lebukni. De most végre mégis dolgozom, és most mégis le akarom írni ezt az egészet. Hogy hogyan jutottam ide. Elvégre több mint öt éve várok erre. Hogy leírjam. Lassan öt éve vár rám ez a csomag papír. Legalább öt és fél éve húzom, különféle halogató hazugságok segítségével. Valami rontás van rajtam, és azt akarom, hogy lehulljon rólam. De most eszembe jut, hogy ha leírnék őszintén mindent, az se lenne egyéb, mint egy rakás hazugság, hiszen semmi komoly készítmésem, hogy igazat írjak. „Keserű-koktél”: féligazságok félhazugságokkal, jól összerázva. Súlyom-fröccs.

9

Amúgy meg: majd hülye lennék nem inni. Különben is, ma pálinkás nap van, tegnap boros volt, holnap talán vodkás lesz vagy ásványvizes.

Vagy vissza borhoz.

Fröccshöz.

Sört csak kísérőnek. Meglátjuk.

Készítem mindenesetre van. Még van. Szerencsére csak háromnaponta kell lemenni a közértbe. Még van valami pénzem is.

Gyakorlatom is van.

A redőnyök legalább öt éve leengedve, a postás meg csöngethet a másnapos reggelig. Amúgy se jön már a postás. Senki nem ír. Minek írna? Ha mégis, arra ott az e-mail. De se telefon, se levél.

Belekiabálok az anyámtól megmaradt pár négyzetméterbe: „Van itt valaki?”

Ma féltettem más munkáimat, végre elkezdtem dolgozni – bassza meg, végre megírom nekik, beledörgölöm az arcukba, amire legalább öt éve annyira vágynak, és erre mindenki köp rám. Rohadékok. Kezdenek elfelejteni. Lehet, hogy most, amikor végre leültem megírni, amit akartak, lehet, hogy most, öt év múltán ez már nem érdekel senkit. Talán elkéstem. De a legnagyobb baj, hogy talán már magamról is lekéstem. Bár a kettő végeredményben ugyanaz.

Eleinte, a lebukásom után sok levelet kaptam. Csomagokat is. Az egyikben, mi sem természetesebb, egy fadobozban elhelyezett hatalmas szarhurka, és talán azt sem kell mondanom, hogy nem postán jött, hanem odarakták az ajtóm elé, vagyis valami helyi erő alkotása volt. Kaptam postán egy könyvet is, ezt persze Pestről – Gorkij: *Az áruló*. Feladó persze nem volt. De szerintem Borsi küldte. Már csak ezért is elolvastam. Jó könyv. Csak éppen semmi közöm hozzá. De az is lehet, hogy csak háritok.

És sokszor csörrent meg a telefon. Kedves írókollégáim hívogattak. „Erőt, egészséget! Hát hogy s mint vagyunk, Keserű elvtárs?” „Téves, itt Sólyom Ferenc beszél. Tessék? Mi van!? Ja, te vagy az... Igen, jól tudod, a Keserű az a fedőnevem volt. Szóval már te is olvastad a cikket. És? Húzzak a piczába, azt mondod. Persze, jól mondod. Menjek hajlaktisztítóknak. Vicces egy szó, de nem hiszem, hogy te találtad ki. Ennyire azért nem vagy szellemes. Rendben. Vagy menjek vágányzsírozónak. Igen, ez is egy állás, igazad van. Persze. Nem ugrasz be egy percre? Hogy minek?! Egyszerű. Hogy kinyalhasd a seggem.” És letettem.

De azért nem mindig voltam ilyen slágfertig. Volt, akivel beszélgetni kezdtem. (Különösen akkor, ha már részeg voltam. És délután többnyire már részeg voltam.) És volt olyan is, aki sajnált, és segíteni próbált. Tapasztaltam némi együttérzést. De az ilyen esetekben minden mondat álságos. Beleértve az enyémekeket is. És ilyenkor persze mindig arra futott ki a beszélgetés, hogy írjam meg ezt az egészet. Ezzel basztattak, és éppen a legjobb-akaróim. „Meglátod, ez lesz a főműved! A sok remek után még egy betetőző remekművet szeretnék látni tőled, és most a sors a kezébe adta a nagy témát! Fogd fel így, elvégre író vagy, nem!? Ráadásul micsoda remek író! Tudod, hogy mindig irigyeltelek? És most még jobban, mert olyan anyag van a kezédben, mint senkinek rajtad kívül! Néha azt kívánom, bár velem történt volna meg ugyanez. Eddig is jó író voltál, de ezzel most nagy író lehetsz!”

No hiszen. Aki így beszél, nem tudja, mit beszél. Vagy irodalmár. Értelmiségi. De van egy ilyen típus, ezeknek csak egyetlen dolog számít, mégpedig az, hogyan lehetne valamit jól megírni. Próbáltam meggyőzni ezt a szakállas irodalmár illetőt, hogy mindez nem olyan egyszerű, de kudarcot vallottam. Mert erre meg azt mondta: „Hát éppen ezt kell megírni! Hogy az egész nem olyan egyszerű! Hogy az éremnek legalább két oldala van. Mert ha leírnád a saját sztoridat, egyben leírnád a rendszert is, amiben volt szerencsénk élni. Megtudnánk, hogyan működött... Te lennél a koronatanú... Egyszerre bűnös és áldozat... Egy morális megtisztulás folyamata... Szembenézés a múlttal... A múlt birtokbavétele...” Stb. Volt olyan, aki még a gyönyörű német szót is kivágta, mint az adu ászt: *Vergangenheitsbewältigung*. Na ja. Urald, bazd meg, a saját múltadat, az enyémet bízd rám.

A baj ott lehet, hogy én nem érzem magam se bűnösnek, se áldozatnak. Egyszerre mindkettőnek meg pláne nem. Nekem ez túlságosan leegyszerűsített szereposztás. És olyan reprezentatív. Mintha én képviselnék valakit. Pedig nem. Legfeljebb magamat. Akik a vallomást követelik tőlem, akaratlanul is valami nagyszabású szerepet osztanak

rám. Noha mi sem áll tőlem távolabb. Pontosan tudom, hogy én egy pitiáner alak vagyok, de ezt nem akarják elfogadni, hiszen akkor talán ők is pitiánerré válnának. Ez pedig megengedhetetlen.

És azt sem tudom, milyen rendszerben volt szerencsém élni, és ennek következtében nem is akarom megírni, mert nem tudom megírni; nekem ez túl nagy feladat lenne. Én csak éltem a rendszerben, és sodródtam többnyire. Ugyan hogyan is nézhetnék én szembe a múlttal! Alkalmatlan vagyok; nekem ez túlságosan nagyra méretezett feladat. Az ellenzékben, a különféle házibulikon részletesen taglalták, milyen rendszerben élünk, hogyan működik ez a rendszer, és folyamatosan hablatyoltak az „értéktöbbletről”, a „munkásságról” vagy a „munkásosztályról”, de közben életükben nem beszéltek egyetlen munkással sem. Az egyik szakállas egyszer elment éjszakai szénlapátolonak a Keletibe, hogy megtudja, milyen a munkásosztály élete, amikor eldologiasodik a tudata. De még a műszak vége előtt lelépett, a pénzt se vette fel, persze nem is volt rá szüksége, a szüleitől örökölt hatszobás lakásában megvolt mindene, egyszerűen nem bírta se idegileg, se testileg. Kiborult, hetekig kenegette valami Angliából kapott krémmel a kimarjult tenyerét. „Feltört magyar ugar” – gúnyolták a következő házibulin –, „ez az igazi szocialista realizmus!” Mindenki röhögött, az illető is, aki ráadásul megeresztette ezt a poént: „Hát igen, egy kicsit eldologiasodott a tenyerem...” Mondjuk, az tény, hogy ezekben a fazonokban volt önirónia. De ezzel a tenyérrel véget is ért a szellem behatolása a néptömegekbe.

Én voltam az egyetlen munkás közöttük. Pontosabban „melós”. Viszont én már nem számítottam melósnak, mert hirtelen – és kétségtelenül részben az ő támogatásukkal – valamiféle írócska lettem, vagyis amolyan szakálltalan értelmiségi; és ráadásul valójában már nem is voltam melós, mert gyorsan kineveztek művezetőnek, komoly esélyem volt, hogy még feljebb lépek, és a melósok hirtelen elhallgattak, ha beestem melléjük a kocsmába. És a pestiek se nagyon erőltették a társalgást. Nem kérdezték, hogy milyen a munkásosztály élete vidéken (ráadásul egyikük sem utazott túl Budapest határán, legfeljebb átutazóban, ha külföldre mentek, vagy nyaralni a Balatonra, valami pártüdülőbe). De hát úgyis megírtam az úgynevezett munkásság életét, más meg nem számított nekik. Vérbeli értelmiségi irodalmár volt mindegyik. „Te csak írd, Ferikém, ne gondolkozz!” Mindig ezt mondták. Mindig. „Ne filozofálj, az nem áll jól neked.” Te csak ne fogd be a pörös szádat, ezt mondták. Beszélj azok helyett, akik nem tudnak beszélni. Hogy én is éltem, az mindegy volt. Hogy hogyan éltem, az is. Csak járt a szájuk, mint a kacsá piccsája. Tetete! Tututu! Csupa értelmiségi. Csupa szakállas. Csupa... zsidó...

Szóval a kezdeti telefonok meg levelek után gyorsan rájöttem, hogy minden vita vagy magyarázat felesleges, nem érdemes szóba állni senkivel. Ezt csak egyedül lehet megoldani, ha egyáltalán. Más nem érezheti az ember fogfájását. Sőt, a másik ember még azt sem tudhatja, hogy nem hazudik-e az illető, és bár azt mondja, fáj, valójában egyáltalán nem is fáj a foga. Ráadásul rontás volt rajtam, na de ezt aztán végképp nem lehetett megírnom.

Nagy vita ment egy ideig az újságokban az ügyemről – egy ideig követtem, sokszor már hajnalban ott álltam az újságárusnál, remegő kézzel nyitottam ki a lapokat. Persze szinte mindenki csak sötétben tapogatózott, tények híján a maga verzióját közölte. Nem voltak tényeik. De tények nélkül is gátlástalanul – és be kell vallanom, olykor igazán meggyőzően és okosan – csattogtatták az erkölcs korbácsát. (És közben jól összevesztek, ami egy ideig mulattatott.) Csak nekem voltak tények a birtokomban, de én hallgattam.

Nem tudom, jól tettem-e. Ráadásul a velem (pontosabban a fantomképemmel) és egymással vitázók annyival okosabbak voltak nálam, hogy biztos vesztettem volna, ha vitába szállok velük. Mindenki azt kereste: miért? Basszus, ez a Súlyom, végső soron a mi kutyánk kölyke, hát hogy a búsba lehetett ez? Miért? De hát éppen ez az, amit nem írhattam meg. (Még akkor sem, ha pontosan tudtam volna a választ.) Mert szégyelltem magam. Mert magammal kapcsolatban bizonyos szavakat képtelen vagyok és voltam leírni. És ez még akkor sem megy, ha lett volna a válasza műfajom. De nem volt, és most sincs, és ettől szenvedek a legjobban. A vitázók nem értették, hogy az ügyem, ha megírom, számomra nem morális, hanem irodalmi kérdés.

11

Ma végre leültem dolgozni, és most tényleg írok. Nem papírra – rájöttem, egy idő után már nem tudom elolvasni, amit írtam. Kidobtam a papírkazlat. (Pár maradék fecnival meg egyszer kitöröltem a seggem. A tükör előtt állva, segrészegen. Tényleg. Ezt is be kell vallanom, ha már vallanom kell mindenáron.)

Visszatértem a számítógéphez. Most azon írok. Amíg még józan vagyok. De akkor is, ha már. Mi más tehetnék? Régen is írogattam, most is. Megjelentek könyveim. Most majd nem jelennek meg. Vagy nem ott jelennek meg, ahol kell. A kiadóm kirúgott. Macerás lettem. Teher. Újrafelhasznált papíron, a raktár mélyéről terjesztenek, ha egyáltalán. Régen díjakat kaptam, ma szart se kapok, még lebaszós kritikát sem.

Köpök rá.

Dehogy köpök rá.

Egyébként, ha belegondolok, soha nem kaptam lebaszós kritikát. Voltaképpen mehökkentő, hogy mekkora és mennyire egyöntetű sikerem volt. Mindenki szerette a dolgaimat – még a Költő is, akinek a nevét aztán végképp nem tudom leírni (és ennél nagyobb rólára nem is mondhatok). Filmek is voltak. Rádiójátékok. Interjúk. Minden. És egy bizonyos időszakban elég sokat kerestem. Nem csak a gyárban. Tisztán az irodalommal is. Németül is kijött két kötetem. Márkát kerestem. Keletnémetet, de mégis. Aztán nyugatnémetet is kerestem. Aztán svájci frankot kerestem. Már majdnem eurót kerestem, de aztán lebuktam. Volt egy francia szerződés, persze az ismert okok miatt ez kútba esett. (Nyilván valami emigráns magyar, valami komcsi vagy náci állította le.) Megvették a könyveimet. Még a németek is, mármint a nyugatnémetek. Mert voltak olvasóim. Odajöttek hozzám az utcán. Nemcsak Pesten, hanem itt, a szülővárosomban is. Nem csak a könyvhéten, dedikáltatni. Itt is, a kocsmában is, a „Matyi büfé”-ben, a „Kis Koszos”-ban, a „Zárt osztály”-on, a közértben is, amikor még jártam ilyen helyekre. A gyárban is olvastak.

De azért valahogy különös állat voltam a szemükben. Gyökértelen. Vidéken pesti, a pestiek közt vidéki. Az írók közt prosztó, a melósok közt értelmiségi, a pesti zsidók közt keresztény (vagy ahogy ők mondták: goj, sőt díszgoj), a gyárban, a nem zsidók közt értelmiségi, azaz voltaképpen zsidó, a magam szemében meg – nem tudom, ki. Szabályos írónak nem tartottam magam, de nem tarthattam magam szabályos melósnak sem. Nem csak az irodalomból éltem, de nem is csupán a gyári keresetemből. Nem voltam elhivatott melós, de nem voltam elhivatott író sem. Minden véletlenül történt. Belesodródtam az irodalomba, de a melóséletbe is, mert technikumot végeztem, és az is véletlen volt, hogy vendégmunkás lettem az NDK-ban. (Valaki visszalépett a turnusból.) Nagyjából véletlenül találkoztam Kendyvel, de talán véletlenül találkoztam Jorgossal is.

Nem voltam a magam ura. Nem voltam magamnál, gondolom most, amikor legurítottam a harmadik sörömet. Ültem a Szenátornál a házibulin, ahol Sólyom Ferinek ismertek, közben én meg Keserűként figyeltem őket, és próbáltam memorizálni a szavaikat. (Egyébként érdekes: ennek a Keserűnek soha nem volt keresztneve. Én adtam magamnak ezt a nevet, teljesen véletlenül, de csak ebben a csonka alakjában képzeltem el. Noha ez a Keserű manapság egyre inkább ember szeretne lenni.) Talán egy harmadik ember voltam, aki figyelni ezt a két embert, és próbálja megjegyezni a szavaikat. Ám ennek már semmilyen neve sincs, se kereszt-, se vezeték-. De akkor van egy negyedik ember is, aki ezt a hármat figyelni. Akkor talán most, amikor leültem végre megírni ezt az egészet, aki meg akarja írni ezt az egészet, az nem más, mint ez a negyedik ember. Akinek szintén nincs semmiféle neve. Keserű Feri. De létezhet egy ember név nélkül? Nem tudom. Be kell vennem a gyógyszeremet.

12

Ma végre leültem dolgozni, csak azt nem tudom, mit kellene megírnom. Mert a legszörnyűbb az, hogy nem tudom, mit akarnak tőlem. De van még ennél is szörnyűbb: nem tudom, mit kellene akarnom magamtól.

Régebben, amikor nem magamról kellett írnom, amikor a szegényekről írtam, a koldusokról, a piásokról a talponállóban, a nyomorultakról, a melósokról, a kurvákról, a megalázottakról, az állami gondozottakról írtam, az utcáról, ahol éltem, az állandóan változó albérleteimről, a rettenetes vonatkozásokról, akkor még tudtam, mit írnak. Egyszerűen nyilvánvaló volt, hiszen nem ismertem mást. Nem is én írtam, ők írták a novelláimat, azok, akikről írtam. Én írtam le, de ők fogalmazták meg, ők, az úgynevezett hőseim. Diktálásra írtam. Hallgattam, mit beszélnek a gyárban, az öltözőben, a büfében, a cigarettaszünetben, hallgattam őket a meccsen, a kocsmában, a vonatokon, lejárтам a „Matyi”-ba, a „Zárt osztály”-ba, a „Doberdó”-ba, hallgattam őket, a történeteiket, a családjuk történeteit, aztán hazamentem, és leírtam. Csak a neveket kellett kitalálni, vagyis inkább megváltoztatni. Mást nem találtam ki. Diktálásra írtam, tollbamondásra. Még az utcák is megszólítottak, beszélt hozzám a szerelősarnok, az öltöző – lediktálták, mit láttak reggel, délben, este. Életszagú voltam, azt mondták, némi költészettel fűszerezve. Most meg büdös vagyok nekik. Büdös nekik az életem. Túl lettem fűszerezve.

És a legszörnyűbb az, hogy most már a diktálás is elmaradt. Már nem szólítanak meg az utcák, az emberek. Vagy ha mégis, már nem hallok a tollbamondást. Süket lettem. Nincs műfajom. Amióta lebuktam, minden mondatomat hazugságnak nyilvánították, visszamenőleg is. És az évek során lassan elbizonytalanodtam: vajon nincs-e igazuk? Ha velejéig hazug volt az életem, nem volt-e szintisza hazugság az irodalmam is? Valami szerepjátszás egy véletlenül kapott színpadon. Nem lehet, hogy az írásaimmal, mint a besúgásaimmal, csak az elvárásoknak akartam megfelelni? Ha ők ott fent, Pesten életszagú munkásnovellákat akartak („némi költészettel”, hogy rohadnátok meg), akkor ilyeneket írtam, ha a szervek részletes jelentéseket akartak, akkor meg azokat adtam le nekik. Derekasan helytálltam mindkét fronton. Teljesítettem, amit elvártak tőlem. Elfogadtam a felkínált szerepeket. És néha már azt sem tudtam, hol és kik támogatnak jobban, az ellenzékiek vagy a szervek? És olykor azt sem tudtam, hogy hol érzem ott-honosabban magam. Lehet, hogy azt akartam, hogy mindenhol dédelgessenek vagy legalább elismerjenek? Hogy fontosnak tartsam magam? Hogy megszerezsem mindkét

oldal elismerését? Hogy visszanyerjem, pontosabban, hogy megszerezem az önbecsülésem? Hogy éppúgy csak odafigyelésre és szeretetre vágytam a novelláimmal, mint a jelentéseimmel? Nem lehetséges, gondolom most a gép előtt, amikor végre belekezdtem a „vallomásaimba”, hogy a feljelentéseimet pusztán szeretethiányból, csupán a szeretet utáni vágyból követtem el?

13

Ma féltettem egyéb munkáimat, vettem egy nagy lélegzetet, és végre leültem dolgozni „az én nélkülözhetetlen vallomásomon”, de semmi nem jutott eszembe, legfeljebb az, hogy a vallomásom immár senkinek sem nélkülözhetetlen, legfeljebb magamnak tartozom vele, ám ez sem biztos; kétségbeesetten bámultam magam elé, valami első mondatra vágytam, de nem jött, valami címre vágytam, de nem jött, és aztán arra fanyalodtam, amire ilyenkor nyilván mindenki más, aki írásból él: hogy kapjak valami indító lökést, csak egyetlen apró momentumot, hogy belekapaszkodjak, kirángattam a félig leszakadt ágyneműtartó fiókot, és előkotortam a régi papírjaimat. Az egyik dobozban persze fényképek, a szokásos családi baromság: valami koszos pongyolaszerűségben anyám áll a testvérével, vagyis a nagynénémmel a roskadozó telepi ház előtt, az oldalt guggoló rövid gatyás gyerek feltehetően én vagyok – de minek?; aztán egy disznóvágás képei, csupa részeggel, továbbá a féltestvérem levelezőlapjai Kanadából (a bélyeg leáztatva, nyilván valami bélyeggyűjtőnek a gyárba); érettségi tabló a technikumban; egy szocialistabrigád-gyűlés vagy törzsgárda-összeröffenés a „Zárt osztály”-on, ahol a Garinca gűnynevű cigány udvaros megívott három méter fröccsöt; csupa ilyen hulladék – egy végtelenül sivár élet rossz emlékei.

(És pár fénykép Jorgossal Hel szigetén, fürdőgatyában, dideregve a hamuszürkén háborgó, fürdésre totál alkalmatlan lengyel tenger előtt. Meg képek a hatalmas, teljesen üres hálóteremről a turistaházban. Ezt ugyan minek fényképeztük le, ráadásul több szögből? Hacsak nem azért, mert hatalmas volt és üres, és élveztük, hogy csak ketten bitoroljuk az emeletes ágyaktól keskeny utcákra osztott hodályt. Már nem emlékszem, a sok közül végül melyik ágyat választottuk. Mennyit marháskodtunk ezen!)

Néhány régi füzet kamaszkori versekkel, befejezetlen novellákkal – az egyik Hel szigetén játszódik. Nagy köteg szamizdatírás különféle emberektől – azóta már régen megjelent mindegyik, csak tudnám, mi volt ezekben rendszerellenes?! Aztán egy másik dossziéban gépelt papírok, beszámolók, hangulatjelentések az NDK-ból, amikor *Heim-Erzieher*ként, úgynevezett otthonnevelőként dolgoztam a magyar munkásszálláson – erről valahogy elfeledkeztem. Riadt érdeklődéssel vettem a kezembe a hártavékony másolatokat.

És ilyeneket olvastam:

„**Negatív gócpontok az Otthonban:** 904-es lakás, 604-es lakás. 502-esben B. Gy., F. F. 202-esből D. I., V. Sz., a 203-asból Z. V. (csak amikor be van rúgva, és mindig be van rúgva).

Problémás esetek: 504-ből Sz. J. (többszörös öngyilkossági kísérlet részegen)

804-ből K. P. (sikertelen érfelvágást követett el részegen)

703-ból P. J. (sok törődést igényel, kissé gyermekes, jó szándékú ember)

802-ből Zs. Z. (éles eszű ember lenne, de a zuhlás útjára lépett, szidja a kommunistákat és a zsidókat)

Hangerőt rendszeresen túllépők: 202 Sz. T. 204 T. O. 501 J. Sz. (hazautazik) 502 R. A. 603 F. E. (hazautazik) 904 D. Sz.”

De ez még semmi. Jött még ez is:

„A lakóotthon fiatal lakói főként bányavidékekről származnak. Ez – minden megkülönböztetési szándékot kerülve – meghatározza a lakóotthoni rendet, fegyelmet. Igen sok a fegyelmezetlenség: garázdaság, verekedések, iszákosságok, túlkapások. Emberileg fejletlen, szellemileg alacsony színvonalú, alacsony erkölcsi érzékű csoport. Igen sok fiatal otthon rossz családi körülmények közt élt, de ez nem az anyagi körülményeket jelenti, mert e téren általában fordított a helyzet.

Három fő veszélyt jelölnénk meg: 1. az alkoholizmust; 2. a nacionalizmust; 3. a nihilizmust. Az alkoholizmus első helyen veszélyezteti a fiatalok kb. 60%-át. A nacionalizmus a német munkaadóval szembeni első összecsapáskor éled fel, de feltűnési viselkedés is, valamint a beilleszkedni nem tudó primitív ember menekülési formája. A lakásokban sok magyar zászló van, és általános a ruhadarabokon feltűnően viselt nemzetiszínű jelzés. Ennek a nacionalizmusnak tehát nincs konkrét eszmei tartalma, kimerül a valóság tagadásában. Ez a magatartásforma azért is ellentmondásos, mert igen sokan sváb szülők leszármazottai. Veszélyes ez a nacionalizmus, mert magának okokat keresve valódivá változhat, másrészt pedig megakadályozza a környezettel való kapcsolat kiépülését, a fiatalok egyre mélyebbre zárkóznak valamiféle önkéntes belső száműzetésbe, amely végső soron a nihilizmushoz vezet. A nihilizmus talaja még a fiatalok között a szellemi és testi lustaság, a cselekvéstől, erőfeszítéstől való tartózkodás, amely a lakóotthonban példátlan méreteket öltött. Vállalkozási kedv híján (például nyelvtanfolyamra nem járnak) a legtöbb törekvésnél kudarcokkal kell számolni. Sok fiatal magatartását a szexuális problémák is motiválják, mivel nyelvtudás híján képtelenek kapcsolatot teremteni lányokkal, éppen elkülönülő magatartásuk miatt. Ezek falkában járják a várost, beveszik magukat a parkba, üvöltetik a beatzenét a táskarádióból, bekibábnak a járókelőknek, zaklatják a lányokat, és előbb-utóbb alkoholistává válnak. Azok, akik viszonylag tartós kapcsolatra tettek szert, kevesebb problémát okoznak.” A pi-csába.

Szóval ilyeneket küldözgettem a megyei munkaügyi központba? Súlyom Ferenc, a született spicli. Akire büszkék vagyunk: Keserű, a hazafias alapú feljelentő. Veríték ütött ki rajtam. Nem, izzadni kezdtem. Ne is lássam. Gyorsan a szemébe az egészet. De nem, az nem elég, ráadásul meg is találhatja valami kukázó hajléktalan. Ezt el kell égetni, gondoltam. De hol? Kályha nincs, a lakás még leégne. Ki a fürdőszobába a dobozokkal, belezúdítottam a kádba az egészet. (Persze a Jorgoszról készült képeket kivettem. Aztán mégis visszadobtam. Megint kivettem. Ismét visszadobtam. De ekkor észrevettem, hogy az egyik hálótermi képen van valami kis folt. Mi lehet. Megnéztem közelebbről. Egy kereszt az egyik ágyon. A rengeteg közt egy ágy, a fejpárnánál golyóstollal rajzolt kereszt. Nyilván ebben aludtunk. És most már az is eszembe jutott, hogy én jelöltem meg, amikor kiváltottam a fotóbolttól a nagyított a képeket. Visszalöktem ezt is. Távozzon a rontás.) És most jöjjön a tűz. De hiába dobtam két égő gyufát is a papírhalomra, nem gyulladt be. Erre leleményes lettem: leöntöttem pár korty pálinkával, de a papíroknak egyértelműen nem pálinkás napjuk volt – rá se basztak az alkoholra. Csikorgattam a fogam. Összesodortam néhány vastagabb lapot, meggyújtottam és fáklyaként vettem a kádba – ettől aztán belobbant. Bűdös volt, de vidáman égett. Talán túlzottan is – kezdett túlcsapni a kád peremén, fekete pernyék röpködtek, a lángok felnyaltak a magasba, csapkodni kezdtem, végül kinyitottam az egészre a zuhanyrózsát. A végeredmény: nyúlós, kormos massa. Most ezt kellett feltakarítanom, rongyokkal, kefével. De legalább lement. Aztán még elültem a hokedlin a fürdőszobában a ragacsos fekete szégyenem fölött. Odatettem a poharat a kád szélére, kezembe vettem a végül kihalászott hálótermi fotót, ültem és ültem, nem éreztem semmi diadalt. A veríték csíkot vajt a hátamon. Hirtelen üvöltetni kezdtem. Fölálltam, és üvöltöttem. Eltorzult az arcom. Egy idő után egyre jobban tetszett az egész. Kívülről láttam magam. Ez már jelenet volt. Beleüvöltöttem a tükörbe. Valaki beleüvöltött a tükörbe. Nem Súlyom. Nem a Keserű. Hanem én.

Vágtam pár grimaszt, vicsorogtam. Mire elröhögtem magam, odaintettem a tükörnek, és aztán ki a konyhába, elő a vodkát, az üveg szájára tapadva zuhantam bele az ágyba, kezemben egy régi ágyat ábrázoló kissé kormos fényképpel. De pár óra múlva felébredtem. Hiba volt: még nem telt el a nap. Szinte tapinthatóan éreztem, amint a beleimbe úszik valami megfoghatatlan rontás.

14

Ma megint leültem a papírok elé, úgy éreztem, dolgozni fogok. Láttam magam előtt magamat, láttam, ahogy Sólyom leült a gép elé, és felírta címnek: AZ ÁRULÓ, aztán áthúzta, mert rájött, hogy tulajdonképpen én nem árultam el senkit. Elárulni csak azt lehet, akivel azonosulunk, akivel egyek vagyunk, akit képviselünk valamilyen módon, akinek ügye a mi ügyünk egyben. De az én ügyem volt az övék? Az övék volt az én ügyem? Volt ügyem egyáltalán? Azonosultam velük? Nem lehetséges, hogy csupán jóhiszemű, kétoldalú tévedés volt az összeborulásunk? Ne nevezzük inkább rosszhiszeműnek? Van még kérdés, Keserű elvtárs?

Bevalljam ezt, vagy ne valljam? (Már a szótól is irtózom.) És ha vallok, elmondjam, miért tettem, amit tettem? Lehetek eközben őszinte? Mindenki azt akarja tudni: miért? Miért jelentettem rendszeresen a barátomról? Arról, aki mindent megtett az érdekemben. Aki a bizalmába fogadott. Akit, azt hiszem, szerettem. De mindenképpen tiszteltem. Nagyra becsültem. De hogyan tudtam így élni? És mit tegyek, ha én magam sem tudom? Mit mondjak nekik? Hogy megzsaroltak? Azt, hogy én magam sem tudom és tudtam? Hogy azt sem tudtam és tudom, hogy a barátom volt-e az, akit egyértelműen mindenki a barátomnak tekintett és tekint? Bevalljam ezt is? Ez majd megfelel? Akkor majd fölmentenek? De mi kell ahhoz, hogy felmentsenek? Mikortól válik a bűnöm bocsánatossá? Mennyi önfeltárás kell, hogy megüsse az általuk felállított mércét? És tulajdonképpen: honnan vették a mércéjüket? Hány eret tépjek föl a csuklómon, hogy azt mondják: „No, most már elég. A faszi megbűnhődött.” Szerintem ezt azok sem tudják pontosan, akik a bűnvallomásomat követelik.

Néha úgy érzem magam, mint egy kisiskolás, akivel a tanár ötvenszer leírhatja, hogy: „Belehugyoztam a virágcserepbe. Többször ilyen nem csinálok. Bocsánatot kérek.” Valami ilyesmit vártak tőlem. És ha véletlenül eltévesztem, és csak negyvenkilencszer írom le, akkor visszabasszák, és megvádolnak, hogy most is csalok, írjam le még egyszer, ötvenszer?! És ha végül netán felmentenek, akkor kezdem a pályámat előlről, a nulláról? Akkor majd ismét tiszta lappal indulhatok? Akkor majd megint jó lesz, amit addig írtam, és amit a lebukásom előtt is jónak ítélték? Majd szólnak a franciáknak, hogy mostantól akkor mehet a kötet? Minden rendben, bevallotta a szarházi. Egy katarzis leszámházva.

Katarzis – egyfolytában ezt hallottam mindenfelől. (Jorgosztól azt tanultam, hogy Görögországban a Patyolatot hívják katarzisnak.) De hát ez nyilvánvalóan képtelen történet lenne. Ez nem úgy megy, hogy bedobsz egy érmét, és kijön egy mosott-vasalt Keserű. Vagy egy Sólyom. Ami megtörtént, azt semmi sem semlegesítheti. Ráadásul az én katarzisom nem lehet a tiétek. Vagy az lenne a cél, hogy *én* dögöljek bele a *ti* katarzisotokba? Olyan ez, mint egy haláleset: mindenki szomorkodik és gyászol, de titokban azért örül és megkönnyebbül, hogy nem ő fekszik a ravatalon. Nincs sok kedvem helyettetek bemászni a koporsóba.

Viszont az egész alapján véve lényegtelen, mert akármit írok, mindenképpen besorolnak valahová. Bele valami kategóriába. Amit persze ők találtak ki. Ők többek, mint én. Nagyobbak nála. Uralják az egész irodalmi, az egész értelmiségi terepet, a befolyásuk óriási. Én nem uralok semmit, a befolyásom nulla. Akkor hát kiről szól ez a történet? Rólam vagy róluk? Egyértelműen rólam, bár ők nagyobbak nálam. De ez csak akkor maradhat így, ha hallgatok. Viszont ha hallgatok, ki vagyok zárva az emberi közösségből. Amit talán még elviselnék, mert már egyébként is ki vagyok rekesztve, ráadásul magam rekesztettem ki önmagam, mert többnyire bizony gyűlölöm az embereket, köztük lenni alig tudok, régebben se tudtam, ma meg egyenesen iszonyodom már a szaguktól is, fizikailag utálok őket, ahogy a kezüket tartják, a zsíros hajukat, a korpát a vállukon, a körmük alatti koszt, a bőrkeményedéseiket. Stb.

De amíg hallgatok, ki vagyok rekesztve az irodalomból is. Amit viszont képtelenségnek éreznék. Elviselhetetlennek. Nem tudom, van-e valami elhivatottságom. De annyit talán tudok, hogy irodalom, pontosabban írás nélkül már nem élhetek. Régebben talán tudtam volna. Ma már nem. Vagy mégis? (Hiszen szinte már nem is írok, alig publikálok.) Ez a legkínzóbb kérdésem.

15

Ma végre leültem dolgozni, és ekkor rádöbentem, hogy voltaképpen nem is az igazságot követelik tőlem, hanem csak valami jól hangzó, jól megírt kerek történetet, ami hitelesnek látszik. És hát, hogy mennyit hazudok és mikor, azt egyébként se tudja ellenőrizni senki, a lényeg, hogy hihető legyen a hazugság, ami ekkor már nem is hazugság vagy igazság, hanem csak „irodalom”. Ugyan miért is ne hazudhatnék az életemről? Hiszen az életben éppen annyi hazugság van, mint az irodalomban. A kettő csak erősíti egymást – éppen ez a lényege az önéletrajzoknak.

Ugyanakkor azt is világosan éreztem, hogy csak akkor tudom megírni az ügyemet, ha egyben megírom az életem történetét is, ami pedig nem lehet hazugság. Az ügyem a régmúltba, még az NDK-s időkbe nyúlik vissza, egészen Jorgoszig, és ezt is meg kell írnom, de előtte meg kell írnom a gyárat, előtte meg a katonaságot, előtte meg a gyerekkoromat – mégpedig mindezt hazugságok nélkül, ha valamilyen módon meg akarom érteni és értetni a többiekkel a besűgásom történetét, és ha valamilyen módon képviselni akarom az igazamat – ha ugyan létezik ilyen egyáltalán. Nem volt műfajom, a műfajt kerestem voltaképpen öt éven át, és a legkézenfekvőbbnek még mindig az önéletrajz mutatkozott.

Ezért, mielőtt leültem végre megírni a történetemet, elhatároztam, hogy áttanulmányozom, vagyis nagyjából végigolvasom az úgynevezett vallomásos irodalmat, ezért beírtam a számítógép keresőjébe, hogy „önéletrajz, magyar irodalom, világirodalom, memoárok”, és aztán rendszeresen eljártam a könyvtárba a kiírt kötetekért. Sokat olvastam, sok remek könyvet is – pontosabban sok remekül átgondolt és fényűző stílusban tált hazugsághalmazt. Mert csakis az lehetett a végkövetkeztetésem, hogy még a legőszintébbnek látszó feltárulkozás sem egyéb körmönfont lóditásnál, ami a lehető legnagyobb ellentétben állt eltökélt szándékkal. Elolvastam természetesen Rousseau állandóan emlegetett *Vallomásait* is, aki már a legelején leszögezi, hogy csakis a szintiszta igazságot írja, feltárja énje legbensőbb titkait, de utána folyamatosan hazudozik, ráadásul el nem követett bűnöket is magára vállal, hogy minél undorítóbb színben tüntesse fel magát. De ennek csak egyetlen célja van: hogy érdekessé tegye magát az

olvasók (és önmaga...) előtt. (Ámbár az is lehet, hogy Rousseau szimpla elmebeteg volt, de hát akkor meg mi érdekes van a vallomásaiban? Jó, ez hülye kérdés.)

Aki önéletrajzt ír, olyan tudás birtokában teszi ezt, amellyel egyedül ő rendelkezik. Vagyis magának vall, ami már eleve képtelenség, és elkerülhetetlenül hazudozáshoz vezet. (Közbevetőleg, miközben kitöltök egy jéghideg sört: Ha valóban a teljes igazhoz írnám, akkor valószínűleg úgy érezném magam, mintha álnéven írnék. De nekem már megvan a bejártott álnevem: Keserű. Ám ez is csak egy fikció, és olyasvalaki neve, aki nem is létezik tulajdonképpen. Körben forgok.)

Hogy valaki önéletrajzt írjon, ahhoz az kell, hogy már bizonyos fokig befejezettek érezze az életét és működését. Hogy nagy vagy legalábbis érdekes emberként tekintsen önmagára, hogy életét alkotásnak tartsa, mely méltó a megörökítésre. Van olyan, akinek ez jól áll – Goethének biztosan. De mit szóljak a nagy magyar öregekhez, részben kortársaimhoz, akik képesek voltak huszonöt oldalon taglalni, hogy milyen körülmények között, minek-kinek a hatására stb. írták meg egy bizonyos – szerintük alapvető – költeményüket? Mit szóljak ezekhez, akik több száz oldalon taglalták szerelmi hódításaikat, nem fukarkodva a legintimebb részletekkel sem, benyálazva eközben barátait, pályatársait, akiknek a nőit, feleségeit, leányait elcsábították, hogy aztán gondtalanul félrelökjék, ha megunták őket, vagy ha rádöbbentek – lehetőleg egy újabb izgalmas nő társaságában – hogy „mégsem segítik művészi fejlődésüket”? Mi legyen a véleményem ezekről a pályatársaik által körbeajnározott, államilag mindenféle díjjal elhalmozott magyar vénségekről, ismétlem, részben kortársaimról és ekként látszólag kollégáimról, akik minden gátlás nélkül felejtették el a legbestiálisabb árulásaikat mind a politika, mind a magánélet területén; és amikor akadt valaki, aki vette a bátorságot, hogy helyreigazítsa őket (és akadt olyan lap vagy szerkesztő, amely és aki kajánságból vagy boszszúvágyból vagy felsőbb utasításra vagy egyszerűen csak véletlenül leköszölte ezeket az olvasói leveleket), akkor egyetlen vállrándítással tértek napirendre állítólagos memóriazavaruk fölött? Hogyan lehetnének követendő példák számomra a vallomások és a memoárok műfajában ezek a körmönfont hazudozók, ezek a kóros szószátyárok, az önelégültségtől és saját fontosságuk tudatától szinte a durranásig feszülő élő klasszikusok, akiket egyébként Kendyék társaságában is ájulásig tiszteltek, és akik az akkori mezőnyben kétségtelenül még mindig a legjobb szerzőknek számítottak? (Már ameny-nyire én ezt meg tudtam ítélni.)

De miért nem volt elég nekik regényeik és versesköteteik kisebb polcokat megroszkasztó folyama? Minek kellett még az is, hogy a valóban kiváló költő huszonöt oldalon át elemezze valamelyik versének keletkezéstörténetét; miért volt szükség arra, hogy egy nagyszerű regényíró harminc oldalon át sértetten és önérzetesen taglalja, hogy negyven évvel ezelőtt mennyire nem vették észre pályatársai a kávéházban az új, a pályáján szerinte egyértelmű fordulatot hozó novelláját? És miféle becsvágy dolgozott abban, aki állítólag emlékezetből állítólag újra megírta a háborúban állítólag elkallódott állítólagos naplóját? Miféle megveszekedett fontosságtudat dolgozik egy ilyen emberben, ami arra sarkallja, hogy újra felidézzen és elemezzen húsz, netán harminc évvel korábbi érzéseket, gondolatokat? De ki tudja ellenőrizni, nem hazudott-e? Hogy nem vérbeli szemfényvesztés csupán az elvesztett napló története? Pusztán trükk a lankadó irodalmi érdeklődés felcsigázására? A legkomikusabb és talán legszánalmasabb Márai akkoriban megszerezhetetlen memoárjának utolsó mondata volt, amely persze ott állt Kendy híres, csomó valódi ritkaságot tartalmazó könyvtárának polcán – kölcsön is adta azonnal, mégpedig azzal az ajánlással, hogy remekmű. Nem vitás, hogy Márai önéletrajza sokkal

mélyebb és igazabb, ráadásul szellemesebb, mint a szocializmusban kiadott összes önéletrajz együttvéve, de a zárlat hangzatos fogalmától még ma is fálnak megyek, és csikorgatom a fogam, ha ezt olvasom: „ezentúl hallgatni fogok”. Ugyan miért kellett volna egy ereje teljében levő, alig negyvenéves írónak elhallgatnia? Vagyis ez nem más, mint valami jól hangzó szólam, amolyan meghökkenőnek szánt nagyotmondás. Azért milyen szép is lett volna, ha valóban megvalósítja. De a hallgatási fogadalom után aztán kiadott még minimum nyolcvan kötetet; szinte a halála pillanatáig írta a naplóját, és öngyilkosnak kellett lennie, hogy képes legyen végre befogni a száját. Nem, ez a típus, ez az értelmiségi irodalmár soha nem tudott hallgatni vagy elhallgatni, azaz csöndben lenni egy darabig, vagy egyszerűen csak elhallgatni, vagyis eltitkolni valamit, kivéve persze akkor, ha ezt kívánta az érdeke. És sokszor kívánta.

Ilyennek érzékeltem az összes magyar emlékiratot és önvallomást, amelyeket tanulás céljából kikölcsönöztem az akkor még működő, azóta persze autószalonná átalakított megyei könyvtárból. Színészkedés, egyrészt akaratlan, másrészt tudatos hazudozás és ferdítés, féktelen nárcizmus, gátlástalan fontosság-tudat, parttalan fecsegés, megfontolatlan és megfellebbezhetetlen hangvételű ítélkezés mindenről, élőről, holtakról, tapintatlanság a kortársakkal, a családtagokkal és ismerősökkel szemben, hálózobatitkok szemérmetlen kifecsegése, öntömjénezés, szakadatlan sündörgés a kinyalásuk révén hasznot remélt seggek körül. És így tovább.

És nem vonzottak az újak sem, akik szinte ipart (és persze pénzt) csináltak abból, hogy őket üldözték, hogy őket besúgták, hogy a legjobb barátaikról kiderült, hogy „rájuk van állítva”, és így tovább. (Kendy persze nem állt be közéjük, annál ő jobb ízlésű ember.) Olyan írócskák vagy festőcskék kerültek most hirtelen elő, akiknek eddig a nevét sem ismerte senki, legfeljebb a besúgóik tartótisztjei, és akiket csak azért figyeltek meg, mert eljártak fontoskodni azok köreibbe, akiket a belügyben tényleg érdemesnek tartottak a megfigyelésre. Amolyan „egyet fizet, kettőt kap” megfigyelés volt ez, és most annyira megtetszik ez a kifejezés, hogy örömben legurítok egy könnyű fröccsöt. Noha sörös nap van.

De olvastam nem csak irodalmároktól is. Olvastam tudósok emlékiratait is, és ezek sokkal többet adtak, mert egyszerűen tágasabb dimenziókban gondolkoztak, pláne az, aki élete nagy részét külföldön töltötte. Az egyik Nobel-díjas például azt írta, hogy a tudományos sikerhez nem a pénz a legfontosabb – az csak harmadik tényező. Első a tehetőség, második a támogató közeg, és csak aztán jön a pénz. Mint minden ember, megpróbáltam én is magamra alkalmazni az állításait. Valami tehetségem nyilván volt, én is így éreztem néha, és hát ezt mondták mindenfelé, nehéz lett volna másként érezni.

A támogató közeg is megvolt. Sőt: mintha kettő is lett volna egyszerre, erre döbbenem rá akkor, amikor behívtak, de nem itt, hanem Pesten.

16

Volt egypár úgynevezett fedett lakásuk Pesten, az egyik ilyenbe kellett menni. Már évek óta dolgoztam nekik, de még soha nem beszéltem semmilyen pesti fejessel; Kemenczés, néha meg a pinacsósz Csiszár intézett mindent; Kemenczés volt az úgynevezett tartóm. Mint egy kurvának. És ennek megfelelő lakásokba jártunk – szar lakótelepekre vagy valami lerobbant matuzsálembe, a sok szútól finoman vibráló antik szekrények közé.

De ez most nagyon más volt. Elegáns, régi ház, márványlépcsők, aranykeretes tükörrel felszerelt, bálterem nagyságú lift, valahol az Opera mögött; könnyen megtaláltam.

Kora délután volt. Felmentem a megadott emeletre, becsöngettem, kettő rövid, kettő hosszú, ahogy előírták; miniszoknyás, fiatal bombázó nyitott ajtót, kezében akta.

„Jöjjön csak, már várják”, búgta, azzal bevezetett a perzsaszőnyegekkel borított óriási hallon át az egyik szobához, kopogott, majd benyitott egy hatalmas kilinccsel felszerelt ajtón. Úgy érztem, mintha valami filmben járnék. A folytatás sem volt más. A csaj kitárta a hatalmas szárnyas ajtót, én meg beléptem. Ismét perzsák, de ezúttal már régi festmények is: mogorva, szakállas, sujtásos ruhájú, kardot markoló öregurak és dölyfösre polcolt mellű, parókás vénasszonyok. A történelmi filmekben szereplő íróasztal mögött egy középkorú, de egyáltalán nem a berendezéshez öltözött férfi ült, zakó nélkül, lezserül kilógó flanelingben, farmerben. Nagyon jóképű volt, koromfekete göndör tincsek, feltűnően kecses kéz. Kipattant a faragott bástyája mögül, táncos léptekkel elélem lejtett, cizellált körmű jobbát felém nyújtotta:

„Pontos, mint mindig! Köszönöm, Hédi”, biccentett a csajnak, „majd csöngetek. Üdvözlöm, Sólyom elvtárs, kérem, foglaljon helyet, odakísérem. Gondolom, Kemenczést várta, de ma be kell érnie velem. Sebestyén vagyok”, mondta, „foglalkozásom szerint őrnagy, de persze nem ez a valódi nevem, és az se biztos, hogy ez a valódi rangom, de maga dönti el, hogy hisz nekem vagy sem. Most mit bámul ilyen megrökönyödve? Elvégre konspirációs szabályok is vannak, vagy nem? Nyugodtan nevethet. Nem nevet. Jó, maga dönt. Vagy azon csodálkozik, hogy ennyire nyílt kártyákkal játszom? Azért szólíthat Sebinek, arra is hallgatok, és nem harapok; tegye csak magát kényelembe, ide, ebbe a klubfotelbe. Röviden: Üdvözlöm a klubban. Azaz: *Welcome to the club*, bár ha jól tudom, csak németül beszél, *oder?!*”, azzal felnevetett. Az íróasztalon több, műbőrbe kötött aktacsomag, oldalt, egy kisebb asztalon amerikai cigik heverték, fadobozos szivarok, mellette, az úgynevezett zsúrkocsin italok, pezsgősvödör és fényesen csillogó poharak tucatjai. Egy tálcán pogácsa, teasütemény. A magát Sebestyénnek nevező férfi lenyomott a fotelba, de ő maga nem ült le, rendkívül szívélyesen sürgölődött a zsúrkocsi körül. Én meg most, reggel, a gép előtt ülve és fogalmazva, legurítok egy whiskyt, még a jobb időkből véletlenül megmaradt palackból, és áttérek a drámai formára, mert úgy érzem, ide és az italomhoz is ez a műfaj illik. Még akkor is, ha gyakorlatlan vagyok benne. És soha nem akartam darabot írni. De úgy látszik, ma drámai nap van.

SEBESTYÉN Mivel szolgálhatok? Csak bökje ki nyugodtan, van francia konyakom, amerikai és skót whiskym, belga söröm; na, ilyet se pipált még, megiszik hármat, és már padlót fog, egy jó emberem hozta Brüsszelből. Még hozzá való poharakat is kaptam tőle, állítólag csak ebben jön ki az íze. Elvégre komoly beszélgetés előtt állunk. Gyújtson rá, mezítlábas Camel, ritkaság! Meg kell adni a módját, nem igaz? Tudja, Sólyom, az a helyzet, hogy gyerekkoromban mindig pincér akartam lenni. Ki gondolná. Mindenkinek van egy álma, ugye. Apropos, nézte a táncdalfesztivált?

KESERŰ Én?!!

SEBESTYÉN Igaza van. Régen jobb volt. Szóval pincérnek készültem. Persze nem a Zárt osztályon... Fura, mi? És hova jutottam... Haha. Istenem, ne vágjon már ilyen keserű képet; szeretném, ha most egy kicsit jól érezné magát. Ez most nem hivatalos.

KESERŰ Ásványvizet kérek.

SEBESTYÉN Nocsak. Azt hittem...

KESERŰ Igen. De most nem. Ma ásványvizes nap van...

SEBESTYÉN Hm. Így beosztja?

KESERŰ Be kell vennem a gyógyszeremet.

SEBESTYÉN Néha nekem is rakoncátlankodik a szívem.

KESERŰ De nekem mindenem rakoncátlankodik. És szeretném, ha mielőbb elmondaná, miért vagyok itt. Még el kell érnem a vonatot.

SEBESTYÉN Megoldjuk. Mindent megoldunk, amit lehet. De ahhoz az kellene, hogy együttműködjön egy kicsit.

KESERŰ Még ennél is jobban? Haza kell érnem. Nekem holnap melóznom kell. Kelés hajnali ötkor. Aztán buszozás, nyakig a bűzben. Aztán termelési tanácskozás, nyakig a szarban. Aztán üzemi négyszög, plafonig a... Satöbbi.

SEBESTYÉN Hagyja már azt a kurva vonatot! Nem akarna lazítani? Kell egy kis áramszünet, nem?

KESERŰ Persze, kell. Csak nem szeretem, ha parancsra kell kihúznom magam a konnektorból.

SEBESTYÉN Hoppá. Ez szellemes. De gyanítom, nem a saját szövege. Gondolom, a Szenátor társaságából jön. Hogy van a szép szóke, göndör fürtű herceg?

KESERŰ Megvan.

SEBESTYÉN És a macskái? Igor és Bonifác, ha jól tudom.

KESERŰ Azok is megvannak. Nyávognak néha. Ezentúl a macskákról is jelentenem kell?

SEBESTYÉN Maga hozta őket szóba a múltkori jelentésében.

KESERŰ Hát igen. Elnézést. De szükségem volt némi emberi elemre is.

SEBESTYÉN Csakhogy a jelentésírás nem irodalom, Sólyom barátom. És a macskák nem emberek. No, mindegy. Olyan borostás a modora, mint a képe; ráférne egy borotválás. Folyton ez a szembeállítás. Már az italban is.

KESERŰ Nem volt időm borotválkozni, rohannom kellett. Nem szoktam késni. És: nem állok én szembe semmivel, csak egyszerűen ma nem iszom.

SEBESTYÉN Akkor kénytelen leszek egyedül. Remélve, hogy közben megjön a kedve. Heineken! Holland. Hozzá valódi orosz vodka, a békés egymás mellett élés jegyében.

Na, egészségére. Szeretném, ha kicsit jobban megismernénk egymást.

KESERŰ Egyébként ez most kihallgatás?

SEBESTYÉN Dehogy. Egyszerűen csak eljött az ideje, hogy egyszer kicsit személyesen is elbeszélgessünk. Barátilag.

KESERŰ Azt mondta, komoly beszélgetés lesz.

SEBESTYÉN A barátság komoly dolog, Sólyom elvtárs.

KESERŰ Szólints csak nyugodtan Keserűnek. Nem harapok érte.

SEBESTYÉN Dacos? Vagy már ennyire megszokta a nevét? A pszichológiában ezt úgy mondanák, hogy kóros mértékben identifikálódott. Ilyenkor, ebben a megalázott helyzetben azt várná az ember, hogy a pokolba kívánja ezt a nevet. De nem, maga éppen ellenkezőleg: szinte hengec vele. Túlzásba viszi a szerepet. Ez helytelen. Ezt látom a jelentséiben is. De erről később.

KESERŰ Barátkozni akar? Ebben a megalázott helyzetemben? Azt nem vették meg. Kénytelen vagyok idejönni, mert mást nem tehetek. Aláírtam a papírt, mert nem volt választásom. Leadom havonta, néha kéthetente a jelentséket. Azt írom alá: Keserű. Ebben a lakásban ez a nevem.

SEBESTYÉN Jó. Ezt tudom. De Keserű, mi? Keresztnév nuku? Azt nem választott magának?

KESERŰ Azt nem kérték. És azt sem mondták, hogy barátkozni, kvaterkázni is kell, erre nem írtam alá semmit. Szóval, mondja meg, mit akar, és aztán hadd menjek a vonatához.

SEBESTYÉN Tényleg így gondolja?

KESERŰ Igen. Tényleg megy a vonatom.

SEBESTYÉN Hogy nem volt más választása?

KESERŰ Persze. Miért, volt?!

SEBESTYÉN Természetesen volt. Még keresztnevet is választhatott volna. De nem akart.

KESERŰ Minek? Bordánnak is tetszett. „Keserű”. Ennyi. Azt mondta, remek, ilyen még úgyszemint. „Eredeti pofa maga, Keserűkém.”

SEBESTYÉN Most játssza a hülyét? Nem a névről van szó, *mon ami*. Hanem a választásról.

KESERŰ Nincs választás. Soha. Minden a véletlentől függ.

SEBESTYÉN Aha. A kis filozófus. Baromság. Mit gondol, mi lett volna, ha nem írja alá? Ha nem adja be a derekát, ahogy mondani szokták. Agyonverték volna, vagy mi? Vagy előbb agyonverik, aztán kirúgják a gyárból? Na, bumm, és akkor mi van? Nálunk nincs munkanélküliség, gondolom, maga is tudja, hogy teljes foglalkoztatottság van, átmegy egy másik üzembe és kész. Ha nem vette volna észre, már vége a Rákosi-korszaknak, Súlyom elvtárs, *pardonnez-moi*, Keserű.

KESERŰ Amikor ott ültem abban a szobában, azon a kurva kényelmetlen széken, előttem, az íróasztalnál, bőrfotelben a Bordán ezredes, a hátam mögött meg az a négy szörnyeteg arcú smasszer... Mégis mire gondolhattam volna? Hogy már nem olyan időket élünk? Amikor én éppen olyan időket éltem át?

SEBESTYÉN Ja. El tudom képzelni. Nyilván leadták a szokásos cirkuszt. *Unter uns gesagt*, mint hallom, Bordánnak megvannak a maga allűrjei. Nem mondom, kicsit ijesztő, de hát az is a célja.

KESERŰ Szar meló, de valakinek ezt is el kell végezni.

SEBESTYÉN Pontosan. Ugyanakkor egy ujjal se nyúlt magához senki. Így volt?

KESERŰ Ez igaz. Nem nyúlt hozzám senki. Csak éppen ott álltak mögöttem.

SEBESTYÉN És ha feláll, és azt mondja, nem érdekel, csináljanak, amit akarnak, akkor sem vállalom, akkor mi történt volna? Maga szerint?

KESERŰ Két ajtó volt. Az egyiket bekísértek, a másikat meg... ott volt Bordán mögött. Szóval, azt gondoltam, hogy innen élve nem megyek ki, csak azon az ajtón át, amin bejöttem.

SEBESTYÉN És? Mondta ezt magának valaki? Céloztak rá?

KESERŰ Nem.

SEBESTYÉN Látja, megint maga döntött. Eldöntötte ott és akkor, hogy az a másik ajtó a halálba vezet.

KESERŰ Na jó, ez nyilván túlzás. De legalábbis a börtönbe.

SEBESTYÉN És mi van, ha azt mondom magának, hogy az ajtó szerintem a szolgálati vécebe vezetett? Nem vagyok benne biztos, de jó okkal feltételezem. Erre mit lép?

KESERŰ Azt, hogy hazudik. Már elnézést.

SEBESTYÉN És ha nem hazudok?

KESERŰ Akkor azt, hogy becsaptak. Átverték.

SEBESTYÉN Biztos ez? Nem lehet, hogy önmagát csapta be?

KESERŰ Lehet. Összekavar. De akkor gondolkozni se tudtam. Ki akartam kerülni onnan.

Bármi áron. A francba. És mi történt volna, ha megtagadom? Ha nem írom alá?

SEBESTYÉN Megmondom magának. Semmi. *Jawohl, mein Sportsfreund*. Semmi. *Gar nichts*.

Rien. Nothing. Próbálkoztunk, nem jött be. *The end of story*. Kérem a következőt. Tudja, mint az üzemi orvosnál. És mindig van következő.

KESERŰ És ezt el is higgyem?

SEBESTYÉN Felnőtt ember. Maga dönt, hogy mit hisz el.

KESERŰ Mégis kérek egy sört. Jöhet a vodka is.

SEBESTYÉN Remek. Betársulok. *Prosit!*

KESERŰ *Prosit.* De régen hallottam ezt.

SEBESTYÉN Gondolom, még az NDK-ban.

KESERŰ Nem, az egész nem áll össze. Nem, ez nem stimmel. Maga szerintem nem mond igazat. Vagy blöfföl. Már elnézést.

SEBESTYÉN Nem kell folyton elnézést kérnie. Csak beszéljen nyugodtan. Öntsé ki a lelkét. Ezért vagyok itt. És öntsön magának nyugodtan, ha kedve támad. Ezért vagyok itt. Elöttem beszélhet.

KESERŰ És a fényképek? Voltak ott ugyanis fényképek is.

SEBESTYÉN Milyen fényképek? Nézze, sok a dolgom, szóval kicsit amolyan kutyafuttában néztem át az anyagát. Kérem, frissítse fel az emlékezetem...

KESERŰ A fotók, bassza meg. Ne játssza már meg magát. Már megbocsásson. Amikről Bordán beszélt. Tudja, Jorgossal... Ne adja itt a tudatlant.

SEBESTYÉN Ja, valami rémlik... Lengyelországban...

KESERŰ Ott. Hel szigetén.

SEBESTYÉN Igen, igen. Emlékszem. Én is jártam arra. Szép vidék. Gyönyörű táj.

KESERŰ Az. Gyönyörű, homokos part. Strandok. Na, erre iszom.

SEBESTYÉN Igen, nagyon kellemes. Nádszékek. Nyugágyak. Vízi bicikli.

KESERŰ Az. Ja. Hagyjuk már a picsába ezt a ködösítést! Most megfogtam. Maga soha nem volt Hel szigetén. Gyönyörű part, egy nagy lófaszt! Az egész sziget tele van megmaradt tankcsapdával. Lebukott! Most megfogtam!

SEBESTYÉN Lófaszt, ha már ragaszkodik ehhez a kifejezéshez. Üljön vissza! Éppenséggel én fogtam meg. Hazudtam, persze, de csak azért, hogy ellenőrizzem, tényleg járt-e arrafelé. Nagyon is jól ismerem én azokat a tankcsapdákat. Kis betonpiramisok. Még hogy gyönyörű part, menjen már. Szürke föld, szürke ég, szürke tenger.

KESERŰ Hát maga... Jézusom, magának aztán tényleg van bőr a képén! Még képes ezt is letagadni? Mindegy. Köpök az egészre. A lényeg az, hogy voltak fényképek. Meg ott volt még a magnószalag. A kazetta. Minden rajta volt. Minden.

SEBESTYÉN Látta a fényképeket? Megmutatták?

KESERŰ Nem.

SEBESTYÉN Hallotta a szalagot? Lejátszották? Akkor meg?

KESERŰ Bassza meg.

SEBESTYÉN Bizony. Mondtak valamit, amit maga soha nem látott, soha nem hallott.

KESERŰ Eszembe se jutott, hogy... Be voltam szarva, népiesen szólva. Ott állt a hátam mögött az a négy baromarcú. Szóval nincsenek fényképek? Nincs kazetta? Kamu volt az egész. Kamu volt az egész? Átbasztak??

SEBESTYÉN Ne üvölsön már, a Hédi még a végén kihívja a rendőrséget. Üljön le. Gurítson le még egyet.

KESERŰ A picsába. A picsába. Barom vagyok. Egy ökör.

SEBESTYÉN Ne túlozzunk. Igyon még egy kortyot. Iszom magával, itt vagyok, ne féljen.

Nyugodjon meg. Bennem megbízhat. Vegye úgy, hogy a gyóntatója vagyok. És nem mondtam azt, hogy nem voltak és nincsenek fényképek. Csak azt mondtam, hogy maga nem látta őket. Lehet, hogy van, lehet, hogy nincs. Maga dönt.

KESERŰ Jézusom. És maga mit mond?

SEBESTYÉN Semmit. Amúgy sincs rá felhatalmazásom. És egyébként mi van, ha mondok valamit? Honnan tudja, hogy nem hazudok-e? Mint az előbb, Hel szigetéről? Ha

ugyan hazudtam. De persze a fényképektől függetlenül nyilván történt ott valami Hel szigetén, ha ennyire félt tőle. És most is fél. Nyilván nem csak a tankcsapdákat nézegették ezzel a Jorgossal. Lehet, hogy Bordán blöffölt, de nem alaptalanul. És ez a lényeg, Keserű. Magát mindenképpen megfogták.

KESERŰ Tényleg jó ez a vodka. Bassza meg. Jó. Jobb, mint a lengyel.

SEBESTYÉN Én mondtam. Szolgálja ki magát. Csak egész nyugodtan. Tölthet nekem is.

Így. Dziekuje, ha már a lengyelekről volt szó. De lenne itt még egy kérdés. Csodálom, hogy ezt még nem tette föl magának.

KESERŰ Mi lenne az?

SEBESTYÉN Tegyük fel, voltak fényképek. Idáig rendben. De ha voltak, akkor valakinek meg is kellett csinálni azokat. Valakinek meg kellett nyomni a gombot.

KESERŰ Igen. Értem. Szóval a kérdés: ki csinálta a fényképeket? És ki vette föl a kazettát?

Ha ugyan volt egyáltalán.

SEBESTYÉN Pontosan. Ez a fő kérdés, Keserű.

KESERŰ Maga mit mond? Nem bírom tovább. Kiugrom az ablakon.

SEBESTYÉN Nem a faszt nem bírja. Bírnia kell. Ne hisztizzen itt nekem. Legyen férfi.

KESERŰ És ha most fölállok, elmegyek, és szóba sem állok magával többé?

SEBESTYÉN Ugyan már. Ezek után már nem mehet csak úgy el. Gondolom, választ akar kapni a kérdéseire. Az ember nem élhet ilyen mértékű kétségek között.

KESERŰ És maguktól megkapom a választ?

SEBESTYÉN Nem ígérhetek semmit. De az biztos, hogy tőlünk előbb tudja meg, mint, tesztem azt, Kendyétől.

KESERŰ Jorgosz már meghalt. Legalábbis így tudom. Írt egy levelet Münchenből a halála előtt. Öngyilkos lett. Búcsúlevél volt. Bűntudata volt? Miattam?

SEBESTYÉN Lehet.

KESERŰ De hogy került Münchenbe? Egyáltalán az NSZK-ba?

SEBESTYÉN Ki tudja. Járjon utána.

KESERŰ Könnyű azt mondani. Ahhoz oda kéne utaznom. De én nem mozdulhatok innen. Az anyám miatt sem.

SEBESTYÉN Az anyját elintézzük. Nem gond.

KESERŰ Még útlevelet sem adnak.

SEBESTYÉN Megy az, ha megvannak az embernek a kapcsolatai.

KESERŰ És kik lennének azok? Maguk, nyilván. Persze. Szinte hallom, ahogy szövi a hálót.

SEBESTYÉN Na, ne túlozzunk, nem vagyok én pók. Vagy egy Stirlitz. Mindenesetre tény, ami tény, hogy vannak bizonyos eszközeink. És az is igaz, hogy szeretnénk egy kicsit szorosabbra fűzni magával a kapcsolatainkat. Kéz kezét mos. Lenne egy ajánlatom, Sólyom. Szerintem érdekes ajánlat. És kikerülhet Bordának fennhatósága alól. Megszabadulhat ezektől a bunkóktól. Ez sem utolsó szempont, nyilván.

KESERŰ Szóval ezért hívott ide?

SEBESTYÉN Igen. Ezért. Többek között.

KESERŰ Nem, nem hallgatom meg. Felállok, és elmegyek. Végeztem magukkal.

SEBESTYÉN Dülöngél. Üljön vissza. Nézze, Sólyom, maga most dühös. Nem, nem ez a jó szó. Maga csalódott, sértett, és igen, igen, kimondom! Maga most keserű. Nem könnyű a helyzete, ez egyértelmű. Most úgy érzi, becsstelen, mert elárulta a barátját, és ettől mocskosnak érzi magát. A többiekkel nem sokat törődik, de Kendy, az más. Mindennap azzal szembesül, hogy elárulta azt az embert, akinek annyi mindent köszönhet, aki

felkarolta, aki biztatta, aki társaságba vitte, aki olvasmányokat adott a kezébe, akivel beszélgetni a világon a legnagyobb élvezet. Éjszakánként felriad, egy merő izzadság a teste, rágyújt, iszik talán egy felest, és nem tudja, mit kellene tennie. Ki akar szállni, de nem tudja, hogyan. Egyetlen szorongás az élete, fél mindentől, fél Pestre menni, de attól is retteg, hogy ha nem jön, akkor elveszítheti őket. Fél tőlünk is, de tudja, hogy nem tehet semmit.

KESERŰ Ugyanakkor megőrülök a gondolattól, hogy nem tehetek semmit. Minden út zsákutca.

SEBESTYÉN Sajnálom. Előbb kellett volna gondolkozni. Már aláírt. Most már a miénk. Mint mondtam, magát megfogták. Ha meg nem áll velem szóba, majd jön más. És nem biztos, hogy annak örülni fog.

KESERŰ Megint fenyeget. Mégis iszom még egyet. Mégpedig konyakot.

SEBESTYÉN Igazán nem sajnálom magától, de konyakot nem adok. A maga érdekében nem adok. Most már ne keverje. Tartson ki a vodkánál. Velem együtt.

KESERŰ Mondja a főpincér. Vagy az üzemi orvos.

SEBESTYÉN No végre valami emberi hang. Igen, mondja a maga személye mellé kirendelt főpincér.

KESERŰ Tisztára, mint a Zárt osztályon. Az előbb arra célzott, hogy vannak, akik megtagadják. Akkor hát? Én miért nem tagadhatom meg?

SEBESTYÉN Most kezdjem előlről? Nézze, én nagyra tartom magát. Megtisztelem azzal, hogy nyílt kártyákkal játszom. Az ajánlatomat, amit még meg sem tettem, mert nem volt hajlandó meghallgatni, no, azt megtagadhatja. De teljesen nem szállhat ki. Már nem. De azért tényleg különös egy ember maga. Ilyet még nem pipáltam. Mert ugyan utálja a helyzetet, utál minket is, engem is, de ha már benne van, a legjobbat akarja. És a legjobbat is nyújtja. Ami persze hiúság. *Vanitatium vanitas*, nyilván ismeri a mondást. Mint már utaltam rá, a jelentései valóságos novellák. Tökéletes helyzetrajz, remek párbeszéd, a legapróbb részletek se maradnak ki, lásd a macskákat. Ennek megfelelő a terjedelem. A legutóbbi 19 oldal. Sokat akar adni, rendben. De azért ez egy kicsit túlzás.

KESERŰ Kemenczés azt mondta, legyen minél részletesebb. Elvégre őt is oldalra fizetik. Ezt mondta.

SEBESTYÉN No tessék! Most meg feljeleníti a saját kapcsolatát is! De értem én. Meg akar felelni. Mindig is meg akart felelni. Már az NDK-ban is. Ugyanakkor példamutató munkát végzett. Már ott is. Olyat, ami a legszebb reményekre jogosít. Talán öntudatlanul, de azért mégis.

KESERŰ Ugyan már. Nem értem, miről beszél. Ott még semmi közöm nem volt magukhoz. Mit akar ezzel a baromsággal?!

SEBESTYÉN Formális közünk ugyan valóban nem volt. De azért... Nono. Ne szerénykedjen. Nézzük csak, mit rejt ez a dosszié. Hoppá, ez az. Idézem: „*Három fő veszélyt jelölnék meg: 1. az alkoholizmust; 2. a nacionalizmust; 3. a nihilizmust.*” Itt most ugrok egyet: „*A nihilizmus talaja még a fiatalok között a szellemi és testi lustaság, a cselekvéstől, erőfeszítéstől való tartózkodás, amely a lakóothonban példátlan méreteket öltött. Ezt a magatartásformát a legtöbben otthonról hozták magukkal, és emiatt igen nehéz a házban bármit is elérni.*”

Továbbá, idézem: „*A fiatalok között valamit elérni csak személyes agitációval lehet. Bármilyen felhívás stb. a faliújságon eddig hatástalan maradt. Hatástalan a kollektív vagy lakásonként történő beszélgetés is. Ilyen esetben a fiatalok egymást »überelve« szegülnek szembe a nevelő törekvéseivel, eddig még betartva az udvariassági szabályokat. A fiatalokat egyéni elbeszélge-*

téssel tudtam csak kivonni a többiek hatása alól, nagyobb részben ezt is csak ideiglenesen. E tapasztalatok birtokában kellett újraértékelnem elképzeléseim nagy részét, és az időigényesebbnek látszó egyéni elbeszéléseket, illetve az egyénekkal való differenciált foglalkozást helyeztem előtérbe.” De még van más is, ismét idézem: „Nem tudtam eredményt elérni az alkoholizmus ellen sem. A fiatalok olyan tájegységekről érkeznek (Komárom megye), ahol az alkohollelenezes propagandát a szülőkkel kellene kezdeni. Általános kép a több liter pálinkával idelátogató szülő, akik aztán itt nagy ivászatot rendeznek. Ilyenkor szidják a rendszert, megkérdőjelezik a szocializmus alapvető vívmányait.” Nos? Hazafias alapú hangvétel ez. Az érted haragszom, nem ellened elve alapján. Remek. Nekem tetszik. Persze Kendyék felől nézve ez már szintiszta besűgás.

KESERŰ Ez rágalom. Soha nem ártottam senkinek. Kultúros voltam azokban a kurva otthonokban, és elvárták tőlem, hogy beszámoljak az eseményekről. Ez munkaköri kötelességem volt. Meg hát segíteni akartam ennek a sok nyomorultnak.

SEBESTYÉN Igen. Persze. És ezt hogyan értékelné? Magát idézem: „*CS. F. tolmácsként dolgozik az üzemben, de se magyarul, se németül nem tud elég magas szinten, ezért munkáiban rengeteg a félreértés, téves fordítás, ami sok zavart okoz. Nem ismeri az önkritika eszközét, a bírálatokra indulatosan, vádaskodó hangon válaszol. Rendszeresen hallgatja a nyugatnémet rádió adásait, elmondása szerint nyelvgyakorlás céljából, de szerintem ez csak kifogás.*” Etcetera. Nem idézem tovább. Ez is munkaköri kötelesség volt? Segítőkézség? Ugyan már. Ez az egész csak hiúság. Hiúságok hiúsága. Jelenteni kellett, és maga a legjobbat nyújtotta.

KESERŰ Miért, maga nem hiú? És maga nem akar megfelelni?

SEBESTYÉN De, természetesen. Csak én, ellentétben magával, be is vallom.

KESERŰ Tiszta Szókratész. Én se tudok semmit, de én legalább bevallom, hogy nem tudok semmit.

SEBESTYÉN Látom, azért erősen kikupálódott a munka során. De nem csodálom. Ezekről a manusoktól Kendynél tényleg lehet tanulni. Minden elismerésem. Ámbár inkább azt ajánlanám, maga maradjon a realizmusnál. Ne filozofáljon, az valahogy nem áll jól magának.

KESERŰ Ezt mondják ők is.

SEBESTYÉN És mennyire igazuk van! A maga erőssége az életszagú ábrázolás. Ezt kell megtartania. Az elmékedést bízza ránk. Vagyis az olvasókra.

KESERŰ Most akkor ki ül itt? Kivel beszél ön? Az íróval vagy a spicivel? Sóllyommal vagy Keserűvel?

SEBESTYÉN Érdekes kérdés. De én nem választanám szét a kettőt. Ráadásul, ha nem lenne író, soha nem került volna be ebbe az ellenzéki társaságba.

KESERŰ Ne elmékedjek. Egyáltalán ne is gondolkozzak. Vagyis maradjak bunkó. Amit aztán maguk vesznek kézbe, hogy jól hókön nyomjanak valakit. Eszköznek használnak. Valami nagyobb játszmában.

SEBESTYÉN Nehéz egy ember. Maga olyan, mint a kommunisták, Sóllyom elvtárs. Különös anyagból van gyúrva. Ez poén volt. Oké, ne nevéssen. Sisteregjen a maga keserű levében. De megértem. Nem adja be könnyen a derekát. Pontosabban: nem akarja könnyen beadni. De talán ezért is kedvelem. Ezért IS. No, még egy kis beöntés. Remélem, ízlik.

KESERŰ Igen, ez tényleg jó. Harap.

SEBESTYÉN Ebben az egyben jók az oroszok. Meg a sakkban. Szóval azt mondja, eszköznek használjuk. Tegyük fel. Tegyük fel a játék kedvéért, hogy igaza van. És ők? Az új

barátai? A szakállasok? A szemüvegesek? A – ne kerteljünk – zsidók? Ők vajon nem akarják felhasználni valamire? Ezen még soha nem gondolkodott?

KESERŰ Lehet. De ők legalább nem zsarolnak. És amire föl akarnak használni, azzal legalább egyetértek.

SEBESTYÉN És honnan tudja, hogy én nem értek egyet velük? Sokféle módon lehet támogatni valakit, nekem elhíheti. De vissza a tárgyra! Szóval mi itt lélekhalászatot folytatunk. Ezt nem értik sokan. Mi is freudisták vagyunk, mi is analízist űzünk, legfeljebb a dívány hiányzik. Az emberek szeretnek beszélni, többnyire persze magukról. De közben elmondanak mindent a többiekéről is. Aki magáról beszél, az másokról beszél, nekem ez az alapelvem.

KESERŰ És ez persze fordítva is igaz: aki másokról beszél, az voltaképpen magáról beszél. SEBESTYÉN Erről van szó. Örülök, hogy ilyen gyorsan megértett. Már az NDK-ban készített beszámolóiból tudtam, hogy magával érdemes lesz elbeszélgetni. És beigazolódva látom a véleményemet, hogy az utóbbi időben eléggé, hogy is mondjam... csak ismétetni tudom magam. Szóval, eléggé kikupálódott. Nem tett rosszat magának ez a tüsténkedés az ellenzékben. Csak úgy nyüzsögnek az idegen szavak a jelentéseiben.

KESERŰ Remek. De nem térhetnék a tárgyra?

SEBESTYÉN Már egyszer rátértem, de nem akart meghallgatni. Amúgy meg: ez nem a tárgy? Ez az egész beszélgetés? Jaj, Sólyom, mit tehetnék magáért, hogy egy kicsit felvidítsam? Hogy egy kicsit kiöntse a lelkét? Elmondja, ami a szívet nyomja? Attól tartok, magához nem vagyok elég jó pincér. Szeretném, ha bizalommal lenne irántam. Először is meséljen. Hogy van, hogyan telnek a napjai. Minden érdekel.

KESERŰ Élek. Teljesen hétköznapi módon. Nem tudok beszámolni semmi érdekesről. Reggel felkelek, bemegyek a gyárba, lenyomom, amit kell, aztán haza, vagyis az anyámhoz, megnézem, mi van vele, aztán át az albérletembe, ott megpróbálok írni, este vissza anyámhoz, abban a reményben, hogy csak bepisilt. Másnap előről ugyanez.

SEBESTYÉN Hát igen. Nekem már gyerekkoromban meghalt az anyám. Az apám is.

KESERŰ Hát... Most mondjam azt, hogy részvé...

SEBESTYÉN Ne mondja! Mert nincs rá szükségem. Tudja, valójában nem is ismertem őket.

KESERŰ Árva. Sajnálom.

SEBESTYÉN Az megvan, hogy Kohn bácsit miért nem igazolták '45 után? Mert '44-ben nyilasok társaságában látták a Duna-parton... Látom, nem érti.

KESERŰ De értem. Nagyon morbid. Csak valahogy... ez nem az én humorom. Olyan tipikus zsidó önirónia.

SEBESTYÉN Az. De segít a túlélésben.

KESERŰ Viszont a szüleinek nem segített.

SEBESTYÉN Nem. Ők nem jöttek vissza a Duna-partról.

KESERŰ Szóval maga is zsidó? Pofám leszakad. És ezt most el kell hinnem? Ezt az egészet?

SEBESTYÉN Megint ugyanaz a válaszom. Döntse el magában. Jöjjön csak ide az ablakhoz! Látja ott jobbra azt a házat, a másodikon az erkélyt? Na, ott laktak, amíg el nem hurcolták őket. Engem árvaházba vittek, aztán a nagybátyámék neveltek föl, akik valahogy visszakerültek Dachauból. De hagyjuk ezt. Megint megkérдем: tényleg nincs szüksége valamire? Hallom, a lakás eléggé lerobbant. Adjak szőnyeget, akár képeket? Gyerünk, menjünk el a raktárba, válogasson! A Hédi elkíséri. Akár most. Hogy ott mi van! Meg fog lepődni.

KESERŰ Nem kell semmi. Meg aztán nem is az én lakásom.

SEBESTYÉN De a magáé lesz. Az anyja nem él örökké. Tudom, ez szívtelenül hangzik, de minek hazudjunk. Rák, ha nem tévedek.

KESERŰ Szokott tévedni?

SEBESTYÉN Hát ritkán, Keserű, ritkán. De akkor nagyon! Na jó, ezen nem kell nevetni...

Egyébként még egy pohárka meg nem árt.

KESERŰ Inni iszom, de nincs szükségem semmire. Anyám persze tényleg gond, de előbb-utóbb megoldódik.

SEBESTYÉN Igen, tudom, de már két éve be van adva a kérelme a szociális otthoni elhelyezésre, azok meg a fülük botját se mozgatják. Maga meg éli ezt a sivár, kétlaki életet. Albérlet, plusz mamaápolás. Nem könnyű. És nem méltó munkakörülmények egy jelentős magyar írónak.

KESERŰ Most éppen jó passzban vagyok.

SEBESTYÉN Tudom, megjelent a második könyve. Ez se deríti fel? Elérte, amit akart, nem?

KESERŰ Nem egészen. Két novellát ki kellett hagyni.

SEBESTYÉN Tudom, az egyik NDK-sat meg azt a kocsmását, ahol a rendőr csontrészegre issza magát, aztán megveri a feleségét.

KESERŰ Maga olvasta?

SEBESTYÉN Hát hogyan olvastam volna?! Még kéziratban... Magától minden érdekel.

KESERŰ Szóval maga is benne volt a letiltásukban?

SEBESTYÉN Nem. Nem igazán. De amúgy én inkább általános dolgokkal foglalkozom.

Helyzetelemzés, ilyesmi. Persze később is kezembe került a kötete. Ott van a bal oldali polcon, látja? A hatodik sorban a második. Persze az csak az úgynevezett támpéldány. Kötelezpéldánynak is nevezheti. De én privátim is megvettem. Nézze csak, itt tartom az íróasztalomban. És megtiszteltetésnek venném, ha dedikálná. Csak hát ez sajna nem megy. Ez kicsit olyan cikis lenne, ahogy manapság mondják. Vagy mi.

KESERŰ Kicsit olyan ízléstelen lenne, nem? Meg aztán mit írjak bele? „Sebinek barátsággal, Keserű”? Két fedőnév kézfogója? Vagy mi a szar.

SEBESTYÉN Á, bassza meg, maga nem is keserű, maga inkább olyan savanyú. Igen, ez a jó szó. Savanyú. Kedves Solyom elvtárs, természetesen figyelemmel kísérem a maga fejlődését. És a többiekét is. Nézzen csak körül a polcokon. Mit lát? Csupa irodalom meg filozófia. Részben tiltott anyag. Egyrészt mert tényleg érdekel, másrészt – mint az előbb éleslátóan megjegyezte – ez munkaköri kötelességem. Harmadrészt azért, mert mint már mondtam, részben egyetértek velük. Csak hát ez az egész még kicsit korai. Még nem jött el az ideje. Amúgy nem gond, mert ami a kötetből kimaradt, majd megjelenik szamizdatban, gondolja most maga.

KESERŰ És fedősztorinak se rossz, mi? Aki szamizdatban publikál, arról nem gondolják, hogy besúgó. Kapóra jön ez maguknak.

SEBESTYÉN Jaj, Keserű, maga feleslegesen okoskodik itt. Mit tud maga erről az egészről? Engem akar kioktatni? Nekem muzsikál, Beethovennek? Nem akarom megsérteni, de mondjuk úgy, hogy maga kissé leegyszerűsítve látja a helyzetet. És közben lenézi a szakállas barátait. Ejnye. Nem szép dolog ez. Maga hülyének nézi őket, ha nem veszi figyelembe, hogy azok ott Budán pontosan ismerik a módszereinket. No, nem mindet, de nagyjából azért képben vannak. Pontosán tudják, hogy van közöttük téglá. Nem is egy. Egy ilyen, úgynevezett fedősztorival nem lehet elkábítani senkit. Legkevesebb a maga okos barátait. Ott van például a Jónás.

KESERŰ Meg se lep már, hogy ismeri.

SEBESTYÉN Naná. És mi az ő érdekessége, hogy úgy mondjam? Mi a sajátossága?

KESERŰ Azon kívül, hogy rossz író? Vagyis voltaképpen nem is író, csak szeretne az lenni?

SEBESTYÉN Ez még nem lenne érdekes. Vannak így pár millióan. De gondolkozzon egy kicsit a mi szempontunkból. Nézze a dolgot a mi szemüvegünkkel. Mi lehet Jónás szerepe Kendyéknél és a többi házibulikban?

KESERŰ Hogy mindenki tudja róla, hogy spicli.

SEBESTYÉN *Excellent!* Látom, kezd beletanulni. Mindig mondtam, hogy ez a Sólyom még többre viszi. Van fantázia ebben az emberben. De erről később. Szóval ez a Jónás ott ül, cigizik, mosolyog a szakállába, és azt hiszi, hogy jól átvert minket, amikor kezdettől fogva úgy viselkedett, hogy a társaságban mindenki rájőjön, hogy téglá. Aztán egy részeg éjszaka be is vallotta. Azt képzei, hogy mi nem tudunk erről, pedig éppen ellenkezőleg. Azt hiszi, hogy szabad, pedig dehogy, a lehető legkiszolgáltatottabb rabszolga, hiszen két gazdája is van egyszerre. Azt hiszi, hogy akkor ő most mentesült, hogy úgy mondjam, erkölcsileg, mivel szándékosan lebuktatta magát. De nem mentesült, mert a többiek éppen úgy megvetik, mint a nem lebukott spicliket, csak éppen nem foglalkoznak vele, mert lenézik, és egyébként is mindig semmibe vették. Meg most már semmit nem árthat nekik. Amikor valami tényleg titkos dologról esne szó, akkor jelentőségteljesen ránéznek, mire Jónás föláll, veszi a cigijét, és engedelmesen kimegy a konyhába. Most kérdem én: miért jó ez nekünk?

KESERŰ Mert eltereli a figyelmet a valódi spicliről. Akiról a Szenátor sem tudja, hogy téglá.

SEBESTYÉN Így igaz.

KESERŰ Pontosabban spiclikről, többes számban, mert amit elmondott, abból egyértelműen kiderült, hogy többen is vannak. Hiszen valaki csak jelent Jónásról is.

SEBESTYÉN Egyre jobb!

KESERŰ És rólam.

SEBESTYÉN Lehetséges. Nagyon is lehetséges. De nézze, a konkrét ügydarabban én nem foglalkozom. Nekem, hogy is mondjam, amolyan stratégiai szerepem van. Átfogó módszerek, elvi helyzetelemzés. Nem tudom, hogy megy *ez in concreto*, de nagy vonalakban nyilván úgy, ahogy most felvázoltam.

KESERŰ Mindamellet... Szóval... Azt tudnia kell, hogy bennem sem bíznak meg teljesen. Amikor a legkomolyabb dolgokról esik szó, akkor azért nekem is ki kell menni a konyhába. Még ha csak jelképesen is.

SEBESTYÉN És ez bántja magát, igaz?

KESERŰ Hát voltaképpen igen. Ha őszintének kell lennem, akkor bevallom, igen.

SEBESTYÉN Több bizalmat szeretne tőlük. Több törődést. Különösen Kendyétől. Persze. Ez érthető. De ebben ne reménykedjen. Mindennek van határa. És maga nem közülük való.

KESERŰ Hát nem. Idegen test vagyok ott is.

SEBESTYÉN Látja, ilyenkor szeretem magát. Amikor ilyen esendő. Ilyen emberi. Ugyanakkor meg örüljön, hogy nem bíznak meg magában maradéktalanul. Így kevesebb magán a teher. Persze magának nem is ez a feladata, hogy mindent kiderítsen. Maga Kendy miatt van ott. Nem várunk el magától mindent.

KESERŰ Vigasztaló.

SEBESTYÉN Nem, csupán racionális. Mindenkinék megvan a maga dolga. Munkamegosztás, nyilván hallotta ezt ott éppen eleget.

KESERŰ Meg az NDK-ban is. *Arbeitsteilung*, Marx.

SEBESTYÉN Téved. Ez Adam Smith. Marx csak átvette tőle. Lefordította. Eredetileg *division of labour*.

KESERŰ Jól van, na, bunkó vagyok.

SEBESTYÉN Hát Kendyékhez képest kétségtelenül. De nem ezért szeretjük, ahogy a vicc-
ben mondják.

KESERŰ Kösz. Adjon még inni.

SEBESTYÉN Nem fog megártani?

KESERŰ De. Éppen az a jó benne.

SEBESTYÉN Egyébként hagyjuk játszogatni a mi kis ellenzékünket. Mert, tudja, nem min-
dig marad ez így.

KESERŰ Mi van? Mondja, magát nem hallgatják itt le? Nincs poloska?

SEBESTYÉN Nem tudok róla. Meg aztán nekem vannak bizonyos privilégiumaim.

KESERŰ Akkor jó. Mert ez már nagyon ellenzéki szagú, amiket mond. Nem kellene je-
lentenem?

SEBESTYÉN Kinek? Bordánéknak? Ezeknek a vidéki patkányoknak? Csak egész nyugodtan.
Elsöpröm őket. Mint a poloskákat.

KESERŰ Amúgy se számít. Mivel nem lesz mindig így.

SEBESTYÉN Nem hát. A változások szele már a legfelsőbb körökig elért. Ki tudja, nem
jön-e egyszer jól nekünk, hogy adtunk bizonyos mozgásteret az ellenzéknek? Ki tudja,
nem nyújtjuk-e be azt a bizonyos számlát, ha netán fordul a kocka? És miért ne for-
dulna? Azért kocka, hogy forduljon – szokta mondogatni a nagybátyám. Mindenre
fel kell készülni, és én a magam részéről nem dugom a homokba a fejem.

KESERŰ Remek. De most már meg kell kérdeznem: minek köszönhetem ezt a különleges
bizalmat? Attól tartok, ez még sokba fog kerülni nekem.

SEBESTYÉN Talán. De nem hiszem. Nem, egészségben véve nem hiszem. De erről később
többet. Szóval a változások kétségtelenek, de mindamellett megtiltom, hogy szamiz-
datban publikáljon.

KESERŰ Ezt mondják ők is.

SEBESTYÉN Látja?! Látja?! Óvják magát. Féltik. Ahogy mi is.

KESERŰ De már megtörtént.

SEBESTYÉN Igen, egyszer. Azzal a díjnyertes szociográfiával. NDK-s ügy. Oké. Jó volt.
Remek antré volt. Belépő, ha véletlenül nem ismerné a szót. De ennyi elég. És kü-
lönben is: ki akarja zárni magát az első nyilvánosságból? Ha lemegy szamizdatba,
többé már nem tudjuk megvédeni. Azzal kiiratkozik az irodalomból. Ezt nyilván nem
akarhatja.

KESERŰ Majd megélek a fizetésemből. Ha jól tudom, a jövő hónapban kineveznek disz-
pécsernek. Na, töltsön még egyet.

SEBESTYÉN Szíves örömet. Mire igyunk?

KESERŰ Muszáj valamire?

SEBESTYÉN Talán arra, hogy kinevezik diszpécsernek. Ha ugyan.

KESERŰ Aha. Szóval az is lebeg még. Maguk lebegtetik.

SEBESTYÉN Menthetetlen alak. Mindenben összeesküvést lát. Nézze, most örüljön a sike-
rének. Kimaradt két írás, annyi baj legyen. Megjelent viszont a többi, pedig azok
között is van pár eléggé rázós. Mi megtettük a magunkét. Érje be egyelőre ennyivel.

Elismert író lett. Ha jól tudom, hamarosan József Attila-díjat kap. Ha jól tudom.

KESERŰ Hallott valamit?

SEBESTYÉN Talán. Akinek van füle a hallásra, hallja.

KESERŰ Ha jól értem, azt akarja érzékeltetni, hogy a diszpécsersegen kívül a könyvem megjelenése is maguknak köszönhető? Sőt az esetleges díjam is?

SEBESTYÉN Remek. Szóval van füle a hallásra.

KESERŰ És ezt el is higgyem?

SEBESTYÉN A kérdése a régi. És a válaszom is: maga dönt arról, hogy mit hisz el.

KESERŰ De most már tényleg megy a vonatom. Mondja meg, mit akar voltaképpen. És be kell venni a gyógyszeremet is.

SEBESTYÉN Rendben. Akkor hát meghallgat végre? Bár szívesen elbeszélgetnék még magával sok mindenről. No jó, vissza a tárgyra! Nos, az a szándékunk, mint már mondtam, hogy szeretnénk egy kicsit szorosabbra fűzni magával a kapcsolatunkat. Maga többre hivatott, mint hogy ott üljön a kis porba fingó városkájában, néha meg fölbumlizzon Pestre egy koszos vonaton. *Kurz und gut*: azt szeretnénk, ha mostantól külföldön folytatná a munkát. Tudja, hogy már régóta az enyhülés állapotában élünk. Fokozódtak és folyamatosan bővülnek a kapcsolataink a Nyugattal, különösen pedig a német területtel. Hamarosan kereskedelmi kirendeltséget nyitunk, mégpedig kettőt is, az egyiket Nyugat-Berlinben, a másikat Münchenben. Nos, melyik lenne a szimpatikusabb? Ha szabad ajánlanom, én Berlint választanám.

KESERŰ Ez most valami vicc? Vagy egy újabb trükk?

SEBESTYÉN Semmi vicc. Komoly.

KESERŰ Ne szórakozzon! Ezt nem gondolja komolyan. Én nem vagyok kém.

SEBESTYÉN Persze, nem kém. De nem is erről van szó. A gyár külkerosztálya kihelyezi magát először az NDK-ba, amit már eleve jól ismer, aztán elkezd járni a nyugati részébe is Németországnak, aztán esetleg áttelepül az ottani kirendeltségre etc. Ezek részletkérdések, lényegtelenek. A lehetőségek száma igen nagy. És nekem dolgozna. Közvetlenül. Gondolom, el tud képzelni egy Bordán nélküli életet...

KESERŰ Nem tudok elég jól németül. Teljesen kijöttem a gyakorlatból.

SEBESTYÉN Ugyan már. Majd belejön.

KESERŰ Nem hagyhatom itt anyámat.

SEBESTYÉN Az anyját elhelyezzük. Sokkal jobb dolga lesz, mint ha maga ápolja. De engem nem etet meg. Maga is örül, ha megszabadulhat az anyjától. Csak púp a hátán. Már elnézést.

KESERŰ De hogy kerülök én ebbe az egészbe? Ez vicc. Nekem semmi közöm ehhez.

SEBESTYÉN Már hogyné lenne köze! Maga elkötelezett a hazája iránt, nem?

KESERŰ Nem tudom. Erre még soha nem gondoltam.

SEBESTYÉN Nem? Pedig ideje lenne. Most elmondom a történetem folytatását. Figyeljen, jól figyeljen! És még egy vodkát előtte!

KESERŰ Jézusom. Maga egészen... Ne igyon már annyit. Tisztára begőzölt.

SEBESTYÉN Bagoly mondja verébnek, vagy hogy van ez? Ide figyeljen, mondtam magának, hogy a nagybátyámék neveltek föl. Tudja, ők már a háború előtt is elkötelezett szocialisták voltak. Nem komcsik. És tudja, mi lett a szocdemekkel meg másokkal Rákosi alatt. Börtön, nem részletezem. Aztán jött '56. Láttuk, hogyan ömlik a zsidó vér az utcákon. Vagy ha még nem is, hát hamarosan ömleni fog. A nagybátyám elhatározta, hogy ebből elég, ez az ország reménytelen, így mondta. Nem untatom a részletekkel. Lényeg, hogy felpakoltunk, disszidáltunk. Először Bécsben voltunk, aztán egy év múlva kikerültünk Párizsba. Minden sínen volt, ők dolgoztak, én iskolába jártam, és noha a nagybátyám egész nap a régi dolgokról beszélt, nem sokat törődtem Ma-

gyarországgal, úgy nézett ki, francia leszek. Beilleszkedtem, csajoztam. Érti. De aztán jött az enyhülés, a hidegháború lassan véget ért, és a nagybátyám döntött: vissza kell mennünk. Az országnak szüksége van ránk. Nem lehetünk árulók. Amnesztiát kapunk. És visszajöttünk.

KESERŰ És orvos látta? Mármint a nagybátyját?

SEBESTYÉN Megtiltom, hogy ilyen cinikus hangon beszéljen róla! Ő a legnagyobb ember, akit valaha ismertem. A példaképem. Tőle tanultam mindent. És még most is tőle tanulok, bár már majdnem nyolcvanéves. Mindenben kikérem a véleményét. Tudja, hogy a nagybátyám szerint mi most a legfőbb veszély?

KESERŰ Nem, de szerintem mindjárt megtudom.

SEBESTYÉN Nem az ellenzék, Sólyom úr. Korántsem. Nézze, nyílt kártyákkal játszom, mert megtehetem. Kendyékkel nagyjából egyetértek. És nem vagyok ebben egyedül. Mesélhetnék. De! Viszont! De viszont ők nagyon sietnek, szinte rohannak. Amit akarnak, szép, de egyelőre még nem időszerű. Nem aktuális! Még nem!

KESERŰ Akkor mi a legfőbb veszély? Hadd tudja meg a bunkó Keserű is!

SEBESTYÉN Ha itt megbukik a rendszer, visszajönnek a nácik. Ez a legfőbb veszély, Sólyom és Keserű. Kendyék nem értik ezt, noha többségükben ők is zsidók. Ők bíznak a demokratizálódásban, de tévednek. Ez még korai. Várni kell, míg a nácik kihalnak. Ezért kell hátráltatni az ellenzékét, nem kell megsemmisíteni, csak késleltetni kell. Akadályokat kell gördíteni eléjük, nem olyan nagyokat, hogy kitörjék a nyakukat, de ahhoz elegendőt, hogy lelassuljanak. Jó, amit akarnak, de még korai. A magyar társadalom még nem érett meg erre. Ide még nem kell demokrácia. Majd, egyszer, valamikor. De nem ma. Ha megbukik a rendszer, itt megint vér fog folyni. Mint '56-ban. A nagybátyám látta, én is láttam, bár gyerekként. Pogromok lesznek, vér fog ömleni, elsősorban a zsidók vére. Mert mindig mindenre mi vagyunk a megfelelő, a leginkább kézre álló bűnbak. Ezt akarja?

KESERŰ Egyelőre azt akarom, hogy üljön le, mert a száguldozásától megbénulok, gondolkodni sem tudok. Szóval maga voltaképpen belülről bomlaszt? Azt akarja nekem eladni, hogy tulajdonképpen Kendyék szövetségese? Az ő érdekükben tartják fenn a besúgóhálózatot? Hogy megvédjék őket önmaguktól? Lehet. Nekem ez magas. De lehet, hogy hazudik. Nem érdekel. Köpök az egészre. Mert hogy kerülök én ebbe bele? Mi közöm van nekem a maguk hatalmi trükkjeihez? Mi közöm van nekem ehhez az egészhez? Mi közöm van nekem a zsidókhöz? Mi közöm a négerekhez? Ez téboly. Én erre alkalmatlan vagyok. Lásza be. Rossz lóra tett, Sebestyén elvtárs. Kiszálllok. Ki akarok szállni!!

SEBESTYÉN Hát nem bízik bennem? Nem látja, hogy mi ketten együtt miféle nagy dolgokra lennének képesek? Azt kérdi, hogy kerül bele? Úgy, hogy én látom magában a lehetőséget. Maga arra hivatott, hogy kart karba öltve velem dolgozzon, és megóvja a hazáját egy esetleges vérfürdőtől! És megóvja a barátját, Kendyt és az ő barátait, hogy valami végzetes, visszavonhatatlan és beláthatatlan következményekkel járó tettekre ragadtassák magukat! Polgárháborúba viszik az országot. Ezt nem akarhatja senki!

KESERŰ Maga megőrült. Lázban ég a szeme, a haja égnek áll, ne hívjam be a Hédit? Vagy a mentőket?

SEBESTYÉN De hát nem látja, hogy már nyakig benne van?! Nem érti, hogy nem szállhat ki? Persze, kiszállhat, senki nem akadályozhatja meg. Mától nem ad le több jelentést, nem megy el Kendyékhez és sehova. Megteheti. De ha kiszáll, magának annyi. Le-

buktatjuk minden vonalon. Nemcsak a gyárban, hanem Kendyék előtt is. Ki fog derülni, hogy maga éveken át beköpte. A mentorát, a barátját, az ideálját. Nem fogja túlélni, Sólyom. Fizikailag igen, de lelkileg nem. És kikerül az irodalomból is. Senkinek sem fog kelleni többé. Nem fog megjelenni. Megvetett lesz és pária. Rabszolga. Akibe mindenki belerúghat. És ismeri az irodalmi világot, nálam jobban. Bele is fognak rúgni. Kéjjel. Egy vetélytárral kevesebb. Mert maga tehetség, Sólyom, jobb, ha tölem is megtudja. És a tehetség mindig veszélyes. Szóval magának vége lesz, mint a botnak. Senki lesz. Egy nulla.

KESERŰ De hát miért? Minek kell maguknak az én nullám? Vagyis a hullám, na, bassza meg, berúgtam vagy mi a szar. Összeakad a nyelvem. Ki is kéne mennem... Minek itat ezzel a kurva vodkával? Sörrel?! A kurva életbe! Már a fülelen jön ki. Minek maguknak az én hullám? Minek??

SEBESTYÉN Sosem lehet tudni. Egyszer még jól jöhet.

KESERŰ Ki akarok szállni. Nekem semmi közöm ehhez.

SEBESTYÉN De hát ennyire gyáva, ennyire kishitű? Hát nincs magában semmi ambíció? Nincs magában semmi becsvágy? Milyen férfi maga? Férfi egyáltalán?

KESERŰ Menjén a francba!

SEBESTYÉN Jó, jó, ezt visszavonom. De maga menjén a francba! Hát örökké meg akar maradni ebben a pitiáner szerepben? Ülni a nyavalyás, ócska kis gyárában a jelentéktelen munkatársai között? Csoportvezető, művezető, diszpécser, anyám tyúkjá. Ez a csúcs? Ülni a lerobbant, agyoncigizett lakásában, írni a novelláit ugyanazokról a szerencsétlenekről; hát nem unja még a munkásszállásokat, a segédmunkásait, az alkoholistáit, a hajléktalanjait, a sok nyomorult szarházit? Ezt akarja örökké? Milyen élet ez? Eljárni Kendyék háromszázhatvanadik, örökké egyforma házibulijára, hallgatni a végtelenbe nyúló, mindig ugyanarról szóló vitáikat? *Demokratisierung*, Lukács, szabad szerelem?! Jelenteni a jelentéktelen félrekúrásaikról, a piti kis árulásaikról, a szűk körben forgó jelentéktelen kis életükről? Magánál ez a plafon? Ezt akarja?

KESERŰ Ez a hazám. Maga mondta.

SEBESTYÉN Én a világot ajánlom magának, és a kezemet, csapjon bele, szövetkezzen velem, és ketten kifordítjuk a sarkából ezt az egész kócerájt! Tartson velem, nem bánja meg, a hazája egykor szentként fogja emlegetni a nevét! Nem akarja!? Visszautasít? Hát tényleg azt akarja, hogy semmi értelme ne legyen az életemnek? Mit mondok majd a nagybátyámnak, ha maga elutasít? Nem jön velem? Nem tart velem, nem akar szárnyalni?

KESERŰ Hát nem fogja fel, hogy én író vagyok, nem hazafi vagy mi a fasz? Én írni akarok, író vagyok, nem a maga samesze. Nem vagyok házimunkás a maga körletében. Nem vagyok a nagybátyja csicskása. Írni akarok, és ezért nem hagyhatom el az országomat, a nyelvemet. Én nem tudok írni Hamburgban vagy Münchenben. Nekem itt kell lennem! Nem fogja fel a kikupált eszével?!

SEBESTYÉN De felfogom, és éppen ezért foglalkozom annyit magával. Nézze, Sólyom, maga rendkívüli tehetség, de még nem nagy író, még nem! Akar nagy író lenni? Minden esélye megvan rá, de még valami hiányzik. És mi hiányzik, kérdem én? Kíváncsi rá?

KESERŰ Semmi! Én soha nem leszek nagy író! Nem is akarok!

SEBESTYÉN Ne hamukáljon.

KESERŰ Akkor mondja meg! Ne kíméljen! Mi hiányzik nekem? Tehetség?

SEBESTYÉN Az megvan. Nem! A tapasztalat. Az hiányzik! Az élettapasztalat. Magának szűk körben forog az élete, és ennek megfelelően a művészete is. Novellákat ír, pedig regényt kellene írnia. Magának világot kell látnia! El kell mennie innen, utaznia kell. Látnia kell nemcsak a Nagytemplomot, de a Notre-Dame-ot is! Firenzét! Tudom is én. Londont. Magának különféle emberekkel kell találkoznia! Tényleg nem akar szárnyalni?

KESERŰ Nem, itt akarok rohadni a porban. Baromság. Persze hogy akarok szárnyalni, de nem ilyen áron. Nem. Eleget tettem már eddig is. Több nem kell. Engedjen el, kérem. Részeg vagyok. Alkalmatlan vagyok!

SEBESTYÉN Pedig vannak pályatársai, akik másként gondolták. Mit gondol, nincsenek ösztöndíjasaink Berlinben, Párizsban vagy akár Kubában? Tudnék neveket mondani, csodálkozna. De nem mondok neveket. Egyelőre nem mondok. Nagy nevek vannak a tarsolyomban! Kollégái!

KESERŰ Engedjen el. Maga is részeg már. Egy lázálom ez a délután. Maga egy perverz alak. Hánynom kell. Meg mást is. De tényleg. Hol a végé?

SEBESTYÉN Ez az utolsó szava? Tényleg ez?!

KESERŰ Ez. Bassza meg, ez. EZ!

SEBESTYÉN Lehetséges lenne, hogy a nagybátyám tévedett? Hogy mindketten tévedtünk?

KESERŰ Igen, tévedtek. Engedjen el. Rosszul vagyok. Mit akar még? Térden állva kérem?! Jó, letérdelek. Jó. Ki akarok menni a végére...

SEBESTYÉN Álljon fel, maga undormány. Legszívesebben leköpném. De még annyit sem érdemel. Nehogy ide hányjon nekem a padlóra! Csalódtam magában. Maga egy jelentéktelen, fantáziátlan alak. Visszaadom Bordánéknak. Zsák a foltját. Menjen innen, tűnjön el, maga nímánd. Rohanjon a klotyóra. Rohanjon a vonatához! Menjen vissza abba a koszfészekbe! Tudja, mit írt Ady a maga városáról? Faszt tudja. Bunkó! Maga... mag... ö... ö... Tudja... Hö... ö... ö... A fényképek...

KESERŰ Ūristen! Mi van magával? Sebestyén! Elájult? Jézusom! Segítség! Hédi, Hédi! Jöjjön azonnal! Rosszul lett! Hédi! Összeesett! Én nem csináltam semmit, esküszöm, egyszer csak eldőlt, mint egy kakaószsák... Hörög... Még él!

HÉDI A kurva életbe! Ez már a harmadik rohama ebben a szezonban. Mindig ez van, ha a nagybátyjáról beszél. Túlszólazza az egészset. Hiába mondom neki!

KESERŰ Esküszöm, hozzá sem értem. Hirtelen olyan zöld lett... aztán kék... Imbolyogni kezdett. Aztán puff.

HÉDI Biztos is. Puff. Mindig ez megy. Tele van a hócipőm. Várjon, hozom a cuccost.

KESERŰ Ne! Ne hagyjon itt velem! Félek... És pisilnem kell.

HÉDI Még tartsa vissza! És ne hisztizzen! Már itt is vagyok.

KESERŰ Meghal?

HÉDI Francokat. Nyugi. Fogja meg! Emelje föl! Tartsa! Gyűrje fel az ingujját! Jó. Nem lesz semmi baj. Kapunk egy szurit, a szokásosat, és egy óra múlva kutya bajunk sem lesz. Jó lesz így, százados elvtárs?

KESERŰ Maga szerint hallja?

HÉDI Tudja a halál. Lényeg az, hogy én hallom, hogy hörög. Vagyis él. Fogja meg ezt a szíjat, tekerje a karjára! Jó. Feszítse meg! Erősebben! Lássam a vénát! Oké. Klassz. Így ni, készen is vagyunk. Csak egy szűnyogcsípés, százados elvtárs. Katonadolog. Most a lábát. Fektessük a kanapéra. Jó. Kész. Hát ez... húzós volt. Maga meg. Itt sem volt, nem is látott minket. Nem ismer. Ha kérdezik, vidéken vagyunk eltemetve.

KESERŰ Persze. Persze. Még éppen elérem a vonatom.

HÉDI Itt egy ezres taxira. Várjon, tegye még el ezt is! Skót whisky. A legjobb. Ne szarozzon, fájdalomdj, ez mindenkinek jár. Tegye már bele a táskájába! Amúgy maga itt sem volt. Én a világon sem vagyok, értve? Na, kopjon, kopjon már. Jut eszembe: itt kimegy, és rögtön balra. De aztán hess picsába!

(Folytatása következik.)

Balogh Attila

NUMERO XXXVIII

Már fölegyenesedve ugyan,
de emigrál belőlem
a megfényesedett cigány,
a mocskos költő
itthon marad,
bámulni
óvatosan
a szegénység zsúfolt,
meleg
óljából
a kiemelt,
a haza csípőjéhez
bilincsel,
zaklatott
szoknyát,

lángol
a szerelem,
a kanonizált
kanonok
ijesztő
idején,
fészkelődik
a savanyú szagú
temetés lepkéje,
szárnya
megreped,
okosan
kettéhasad,
mint
a hasad,
és fölrobban